

OAJ LAPPI

1/2011

Lapin koulutuksen tulevaisuus 2015

Eduskuntavaalit 2011

OAJ LAPPI

1/2011

Sivu

- 3 Valintoja
- 4 Kiivas kevät opettajajärjestössä
- 6 Tärppejä alueyhdistyksen toiminnasta
Alueyhdistyksen toimintaa jaoksissa
- 7 OAJ kouluttaa – löydäthän tarjonnasta omasi
- 8 Järjestön säännöt uudistettavana
- 9 Kasvatus ja koulutus poliittiseen keskusteluun
- 10 Matikkaryhmä Kemissä
- 11 Pieni opetusryhmä edistää oppimista ja parantaa koulutuksen tasa-arvoa
- 12 Pisa-tutkimuksesta
- 14 Uusi hallitusohjelma ratkaisee lukion kehittämisen suuntaviivat
- 16 Kainuun toisen asteen koulutuksen maakunnallinen järjestämismalli
- 18 Monimuotoinen ja haastava ammatillinen opetus
- 19 Lapin korkeakoulukonserni
- 21 Lapin matkailuopisto aloitti toimintansa
- 23 Yliopistojen opetusalan liitto YLL
- 24 Lapin yliopiston luokanopettajakoulutus
- 25 OAJ:n kestävän kehityksen ohjelma
- 27 Eduskuntavaalit 2011 – kysymykset ja vastaukset opettajataustaisille ehdokkaille
- 31 Educa-messuilta
- 32 Vuoden lappilainen opettaja haastattelu
- 34 Lapin yliopiston vuoden opettaja
- 35 Monipuolista ja voimaannuttavaa opinto-ohjausta
- 36 Koulutusvaikuttaja 2010 –kunniamaininta
- 37 Henkilokuva Kaija Sälevästä

OAJ:n Lapin alueyhdistyksen lehti 1/2011

OAJ
LAPPI

Päätoimittaja
Jaakko Sarmola

Toimitus
Marita Kukkola
Tanja Rantala
Tuula Häyrinen
Outi Ylitapio-Mäntylä

Toimitussihteeri
Marja-Terttu Ylipaavalniemi

Kannen kuva
Kotkan laskeutuminen,
Seppo Kemppainen

Painopaikka
Tornion Kirjapaino Ky, Tornio 2011

ISSN 1798-3487

Puheenjohtajan palsta

Valintoja

Joka päivä meidän on tehtävä valintoja – milloin isompia ja milloin pienempiä. Valintojemme perusteella jotkut Lapin eduskuntavaaliehdokkaista tulevat pian valituiksi eduskuntaan. OAJ on tuottanut eduskuntavaalien opettajataustaisille ehdokkaille tarkoitetun vaaliaineiston. Päättäjän päiväkirja esittelee opetus- ja kasvatusalan yhteisiä haasteita sekä painopistealueita koulutusasteittain. Tulevien Lapin kansanedustajien tietysti toivomme tekevän valintoja oman maakunnan toiveiden ja etujen mukaisesti erityisesti opetusalaan koskevissa kauaskantoisissa ratkaisuissa.

Valintoja tehdään myös alueyhdistyksessä. Tämän vuoden syyskokouksessa valitaan yhdistykselle uusi puheenjohtaja. OAJ:n Lapin alueyhdistystä perustettaessa sovittiin, että puheenjohtajuus kiertää jaoksien välillä kaksivuotiskausittain, jotta jaoksien alueelliset erot tulevat paremmin huomioituksi kunkin alueen puheenjohtajuuskaudella. Toivon, että jaoksissa käynnistettäisiin hyvissä ajoin keskustelu uudesta puheenjohtajasta, jotta syyskokouksessa olisi esittää puheenjohtajaksi henkilöä, joka on varsin vaativaan toimeen valmistautunut ja motivoitunut.

Kuluvan vuoden aikana on alueyhdistyksessä myös tehtävä valinta siitä, millainen on ensimmäisen alueesiamiehen toimenkuva. Samoin on päätettävä mm. hänen työajastaan, palkkauksestaan ja toimikaudestaan. Kevään aikana hallitus luo linjaukset, syksyllä on käytännön asioiden hoitamisen vuoro, ja loppusyksystä on alueesiamies selvillä.

Alkuvuoden aikana alueyhdistyksen hallitus on laatinut mm. tavoiteohjelmaa kevätkokouksessa hyväksyttäväksi. Tavoiteohjelma noudattaa OAJ:n laatimaa valtakunnallista tavoiteohjelmaa, mutta se on tarkoitettu konkretisoimaan

erityisesti Lapissa tapahtuvat toimenpiteet ja tavoitteet. Hallituksen työryhmät ovat työstäneet järjestö-, tulo- ja palkka- ja koulutuspoliittiset tavoitteet tavoiteohjelmaan.

Suuria ja pieniä valintoja ja päätöksiä on tehty ja tehdään jokaisessa hallituksen kokouksessa. Ensimmäisenä OAJ:n Lapin alueyhdistyksen puheenjohtajana olen ollut suuren haasteen edessä luodessani yhdessä hallituksen kanssa mahdollisimman toimivaa koko Lapin läänin kokoista alueyhdistystä. Onneksi yhdistys on elävä organisaatio ja toivottavasti koko ajan kehittyvä ja mahdollisista virheistään oppiva organisaatio. Jäljellä on vielä suurin puheenjohtajuuskauteni haaste; toimivan organisaation luovuttaminen seuraajalleni – siinä on vielä paljon ajateltavaa ja tehtävää.

Kemissä 8.4.2011

Marita Kukkola
puheenjohtaja
OAJ:n Lapin alueyhdistys ry

OAJ:n puheenjohtajien palsta

Kiivas kevät opettajajärjestössä

OAJ:n jäsenistöä koskevat asiat ovat koko laajuudessaan työn alla kuluvan kevään aikana. Sopimusneuvottelut ovat olleet alkuvuodesta kiivaimmillaan ja sopimukseen on päästy koko kunta-alalla sekä valtion sopimussektorilla sekä kaikilla opetusalan sopimusalueilla. Hyvä niin.

Sopimusten tasolla ei päästä juhlimaan, mutta nykyisessä talustilanteessa tulosta voidaan perustellusti pitää säällisenä. Kaikilla julkisen sektorin sopimusalueilla sopimusten taso on melko tarkkaan 2,4 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että kuluvan vuoden aikana työntekijöiden palkan ostovoima säilyy ennallaan, mikäli inflaatio ei lähde voimakkaasti nousemaan nykytasostaan. Toki monet kansainväliset liikedinnät saattavat johtaa siihen.

On syytä muistaa, että tämänkertainen kunta-alan kierros oli niin sanottu rahakierros, eli sopimusten tekstikysymykset eivät olleet varsinaisesti pöydässä. Opetusalan sopimuksissa tosin saatiin I ja II kalleusluokkien eron kaventaminen liikkeelle. Kaikkiin sopimuksiin sisältyy paikallisesti sovittava järjestelyerä, mikä merkitsee jälleen töitä paikallisille neuvottelijoille. He tarvitsevat kaiken mahdollisen tuen työlleen vaikeassa tehtävässään.

Koko koulutus- ja varhaiskasvatussektoria kiinnostaa kovasti mitä tapahtuu 17.4. eduskuntavaaleissa ja mitä sen jälkeen kirjoitetaan tulevan hallituksen ohjelmaan. Sen pohjalta tullaan valmistelemaan myös uusi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma. OAJ:ssä on tehty jo yli vuoden ajan työtä hallitusohjelmataavoitteiden suhteen. Viime viikkoina tavoittei-

ta on tiivistetty, ja vaikuttamistyö puolueisiin on käynnissä. Erittäin tärkeää on nyt se, että koko opettajakenttä on liikkeellä sekä vaalien alla että vaalipäivinä. Meidän yhteinen tehtävämme on nostaa vaalituloksissa esille koulutukseen ja varhaiskasvatukseen liittyvät tavoitteemme ja kysyä sekä kansanedustajaehdokkaitten että heidän edustamiensa puolueitten kantoja meille tärkeisiin kysymyksiin. Siltä pohjalta oman äänestyspäätöksenkin tekeminen on helpompaa.

Tulevassa hallitusohjelmassa tullaan määrittämään koulutuksen ja varhaiskasvatuksen resursointia. Vain riittävän vahva resursointi takaa opettajille ja rehtoreille sekä sivistyssektorin muille johtajille mahdollisuudet vastata yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin, jotka yhteiskunnan monimuotoistumisen myötä eivät ole ainakaan vähentymässä.

Vaaliteemojamme, resursoinnin lisäksi, ovat muun muassa varhaiskasvatuksen hallinnonalan siirtäminen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle, varhaiskasvatuslain kokonaisuudistus, perusopetuksen resursoinnin ja kehittämisen turvaaminen sekä oppilasryhmäkoon ylärajan määrittäminen, lukiokoulutuksen kehittämishojelman käynnistäminen ja lukion rahoitustason selkeä vahvistaminen, ammatillisen peruskoulutuksen lähiopetuksen vahvistaminen, aikuiskoulutuksen suunnitelmallisuuden ja laadun turvaaminen, vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen tarjonnan ja laadun turvaaminen kattavasti koko maassa, ammattikorkeakoulujen riittävä resursointi ja niiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan turvaaminen opetuksen riittävän resursoinnin lisäksi ja ope-

tuksen resursoinnista tinkimättä sekä ammatikorkeakoulujen rahoituksen siirtäminen sataprosenttisesti valtiolle, yliopistojen opetuksen, sen osana opettajankoulutuksen toimintaedellytysten turvaaminen sekä opinto-ohjauksen kehittämisohjelman käynnistäminen. Lisäksi vaadimme laajennusohjelmaa sekä yliopistolliseen opettajankoulutukseen että ammatilliseen opettajankoulutukseen. Odotamme myös, että nykyisestä hallitusohjelmasta toteutumatta jääneet pitkän aikajänteen Tulevaisuusfoorumi sekä opetus- ja kasvatushenkilöstön hyvinvointiohjelma toteutetaan tulevan hallituksen kaudella.

Lista on hengästyttävän pitkä ja varmasti vielä puutteellinenkin, mutta kuvaa samalla sekä koko opetus- ja kasvatustalouden kehittämissuunnitelmia että OAJ:n toimiston toimintakenttää ja edunvalvontatehtäviä jäsenistömme hyväksi.

Ammattijärjestömme on edelleenkin tarpeen terävöittää sekä kansallisella että paikallisella ja aluetasolla viestintäämme työmme sisällöistä ja toimintaedellytyksistä. Niin saamme aiempaa paremmin tehtyä näkyväksi opettajien työtä ja työn vaikutuksia. Kun samaan aikaan paikallinen ja alueellinen neuvottelutoiminta lisääntyy ja vahvistuu, on kaikkien taso-

jen organisaatioiden oltava hyvässä vireessä. Tämä edellyttää innostunutta ja osaavaa järjestöaktiivien joukkoa. Tärkein tuki tulee aktiiviselta jäsenistöltä.

Toivonkin, että jäsenistömme osoittaa arvostuksensa ja tukensa järjestöaktiiveille. He ovat yhteisellä asialla yhteiseksi hyväksi. Ilmaiseksi ja ilman aktiivista toimintaa ei opetushenkilöstönkään edunvalvonta tule hoidetuksi.

Toivotan hyvää kevättä ja voimia sekä kannustavaa kollegiaalisuutta tärkeään työhönne koko suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden hyväksi!

Olli Luukkainen
puheenjohtaja, OAJ

Tärppejä alueyhdistyksen toiminnasta

OAJ Lappi elää alueyhdistyselämänsä kolmatta toimintavuotta. Verrattuna koko Suomen mitakaavaan kuljemme ensimmäisten perustettujen alueyhdistysten joukossa. Kadehdimme niitä alueyhdistyksiä, jotka ovat voineet perustaa yhdistyksensä yhden entisen ysi-piirin perustuksille. Kateuden asemasta meidän tulisi olla tyytyväisiä siitä, että OAJ:n Lapin perustuksena on kolme vahvaa ysi-piiriä. Jokainen piiri on tuonut aluetoimintaamme omat mausteensa, ja muut opettajaryhmät ovat tuoneet lisäaromia omilla kulttuureillaan.

Kulttuurien sekamelskasta johtuen välillä tuntui siltä, että alueyhdistyksen toiminta jyllää paikallaan, käydään turhia periaatekeskusteluja, ei arvosteta toisten näkökulmia ja on oltu jopa kateellisia toisille. Olemme kokoontuneet aktiivisesti, hioneet kulttuurillisia eroja, käyttäneet erilaisia kokousmenetelmiä, luoneet aluetoiminnalle jämakkyttä tarkennetun toimintasuunnitelman, tehtäväkuvauksien sekä toimintaohjelmien ja vuosikellon avulla. Nyt toi-

minnassa onkin tunnistettavissa yhteisen edun eteen tekemisen makua. Alueyhdistyksen toiminta on nyt hyvällä mallilla ja tulevaisuus on itsestämme kiinni.

Olemme siinä tilanteessa, että alueellisen toiminnan tueksi haetaan lähiaikoina ensimmäistä alueasiamiestä. Hänen tehtävänsä, tehtäväkohtainen palkka ja työaika ovat määrittellemättä. OAO:n puheenjohtaja Päivi Koppainen kirjoittaa toisaalla tässä lehdessä työaika- ja palkkausjärjestelmistä. Alueasiamiehellä tulee olla perehtyneisyyttä varsinkin näihin järjestelmiin ja innovatiivista otetta järjestelmien alueelliseen kehittämiseen ja yhteistyötaitoa hoitaa kaikkien koulutusmuotojen asioita. Koska saamme tämän toimijan, jolla on myös taitoa toimia alue- ja paikallisyhdistystasolla olevien toimijoiden yhteistyöparina – ei työrukkasena?

Tuula Häyrinen

varapuheenjohtaja

OAJ:n Lapin alueyhdistys ry

Alueyhdistyksen toimintaa jaoksissa

OAJ Lapin yksi tärkeä tehtävä on jaosten ja sitä kautta paikallisyhdistysten toiminnan aktivoiminen ja tukeminen.

Pohjois-Lapin jaos järjesti paikallisyhdistysten jäsenille koulutusta järjestöasioissa Levillä 11.-12.2.2011.

Tilaisuudessa saimme harjoitusta skypen käytössä tulevaa yhteydenpitoa silmälläpitäen sekä eväitä paikalliseen järjestötoimintaan esim. jäsenten houkuttelemiseksi yhdistyksen toimintaan. Tutustuimme myös toisiimme hohokeilauksen parissa.

Alueyhdistyksen tavoitteena on tulla mahdollisimman tunnetuksi alueellaan. Tällaiset tilaisuudet antavat mahdollisuuden verkostoitumiseen ja tutustumiseen eri paikkakuntien toimijoihin.

Samanlaisia koulutus- ja virkistäytymistäpahtumia on järjestetty myös muissa jaoksissa.

Jaoksen kokouksessa ilmeni ajankohtaisina huolenaiheina Pohjois-Lapin alueella oppilasmäärien väheneminen, joka heikentää luonnollisesti opettajien työtilannetta sekä koulutoimen johdon vaihtumisen. Toisaalta oli myös toiveita, että uudet toimijat voisivat tuoda hyvääkin. Toivottiin, että alueyhdistys kiinnittäisi jatkossa huomiota myös työhyvinvointiin.

Tiina Kyrö

varapuheenjohtaja

OAJ:n Lapin alueyhdistys ry.

A

lueellinen koulutustarjonta

OAJ kouluttaa – löydäthän tarjonnasta omasi

Opettajat ovat oman alansa ammattilaisia, ja merkittävää on, että he ovat kiinnostuneita oman asiantuntemuksensa ylläpidosta. Merkittävä osa lappilaisistakin opettajista osallistuu vuosittain ammattitaitoa tai työkykyä tukevaan koulutukseen.

Myös Opetusalan ammattijärjestö järjestää jatkuvasti erilaista koulutusta. Kurssit on suunniteltu siten, että ne varmasti tavoittavat kohde-ryhmänsä. Valtaosa valtakunnallisiksi tarkoitettua koulutuksesta on suunnattu järjestön luottamustehtävissä toimiville henkilöille, mutta tarjontaa on myös tavallisille opettajille.

Alueellinen ja paikallinen koulutustarjonta kohdistetaan ennen kaikkea jäsenten tarpeita ajatellen. Paikallisyhdistykset järjestävät tänäkin vuonna jäsenilleen mm. palkkaukseen ja opettajien vastuisiin ja velvollisuuksiin liittyvissä asioissa. Onpa jossakin tarjolla koulutusta myös äänenkäytöstä ja työssä jaksamisesta.

Myös alueyhdistys järjestää tänä vuonna erilaisia koulutuksia ja seminaareja. Viime syksynä alkanut lappilaisen koulutuksen tulevaisuutta ruotiva seminaarisarja saa jatkoa toukokuussa, kun järjestämme ammatillisen koulutuksen seminaarin. Huhtikuisen kevätkokouksen yhteydessä puolestaan järjestetään seminaari, jonka keskeisenä aiheena on rajayhteistyön merkitys länsirajan koulutuksessa. Viime syksynä ensi kertaa järjestämämme kokeneen opettajan kurssi saanee jatkoa vuonna 2012, ja sitä ennen, ensi syksynä, on tarjolla Jatko-Nope. Samoin ensi syksynä alueyhdistyksen koulutusohjelmassa on opettajan työkykyyn ja sen ylläpitoon keskittyvä koulutus.

Alueyhdistyksen tavoitteena on, että sen järjestämä koulutus on luonteeltaan kaikille opettajaryhmille yhteistä. Yhteisen koulutuksen ja seminaarien lisäksi alueyhdistys tukee eri opettajaryhmien koulutukseen osallistumista silloin, kun he osallistuvat oman alansa valtakunnalliseen koulutukseen. Koulutuksen järjestelyissä ja koulutuksista tiedottamisessa tehdään yhteistyötä keskeisten sidosryhmien kanssa. Lappilaista opettajien koulutustarjontaa esitellään kattavasti OAJ Lapin nettisivuilla: sinne on koottu paitsi alueyhdistyksen oman koulutuksen, myös Lapin aluehallintoviraston ja ELY-keskuksen opettajille järjestämän koulutuksen tiedot. Annan mielelläni lisätietoa alueyhdistyksen järjestämistä koulutuksista. Yhteystietoni ovat yhdistyksen nettisivuilla.

Jaakko Sarmola

koulutussihteeri

OAJ:n Lapin alueyhdistys ry.

Järjestön säännöt uudistettavina – mitä se tarkoittaa?

OAJ:n hallitus asetti viime syksynä työryhmän pohtimaan järjestön sääntöjen uudistamista. Yhdistyslaki uudistettiin viime syyskuussa ja se aiheuttaa muutamia muutoksia yhdistysten sääntöihin. Osittaisuudistus mahdollistaa etäosallistumisen kokouksiin sähköisesti. Toinen yhdistyslain muutoksen tuoma uudistus koskee tilintarkastusta, jota varten pienissä yhdistyksissä voidaan nimetä toiminnantarkastaja tilintarkastajan tilalle tarkastamaan yhdistyksen tilejä, hallintoa ja toimintaa.

Kun uudistuksia on järjestön sääntöihin joka tapauksessa tehtävä, pohditaan asiaa hie- man laajemmin. Pienen pintaremontin saa tehtyä nopeasti, mutta remonttireiska voi kartoittaa myös peruskorjauksen tarvetta. Ovatko rakenteet kunnossa, kestääkö järjestö saumojen natisematta tulevien vuosien tuulet ja tuiskut? OAJ:n säännöt ovat vuodelta 1996, joten niitä on hyvä ajanmukaistaa.

Työryhmässä on nostettu keskusteluun OAJ:n valtuuston ja hallituksen koko. Järjestön valtuusto on aika suuri: 150 valtuutettua on joidenkin mielestä aivan liikaa verrattuna järjestön jäsenmäärään. Kymmenen vuoden aikana on tehty parikin yritystä valtuuston koon muuttamiseksi, mutta uudistushankkeet on ammuttu alas. Alueellinen ja jäsenryhmäkohtainen edustavuus on haluttu pitää mahdollisimman laajana. Mikäli valtuuston kokoa halutaan muuttaa, on tärkeää pohtia myös valtuuston tehtäväkuvaa. Voiko pienempi valtuusto osallistua aktiivisemmin toimintaan? Kuinka paljon valtuustoa tulee pienentää, jotta se saadaan ketterästi koolle vaikka neuvottelutilanteen niin vaatiessa? Toisaalta, Pasilassa on iso valopiha, jonne valtuusto on kokoontunut pikakokoukseen nyky muodossaankin.

OAJ:n hallitukseen kuuluu 20 jäsentä ja puheenjohtaja. Myös hallituksen kokoa ja tehtäväkuvaa työryhmä pohtii kokouksissaan. Hallituksessa ovat edustettuna kaikki neljä jäsenryhmää. Onko hallituksen tehtävän kannalta edullisempaa, että jäsenmäärää karsitaan vai kuu-

luuko kentän ääni paremmin nykykokaisen hallituksen kautta?

Työryhmän tehtäviin kuuluu myös vaali- ja äänestysjärjestyksen tarkastelu. Koko maassa on pian kaikkien jäsenryhmien yhteiset alueyhdistykset, jotka ovat pääsääntöisesti maakuntapohjaisia. Vaalipiirijakoon saattaa tulla muutosesityksiä varsinkin yleissivistävien opettajien osalta, sillä entisiä oay-piirejä on yhdistetty alueyhdistyksiä muodostettaessa.

Valtuustovaalien järjestämistapa on myös asialistalla. Perinteisen urnavaalin rinnalla on jo hankittu kokemuksia sähköisestä äänestystavasta. Kaksissa valtuustovaaleissa on voinut äänestää ennakoon sähköisesti ja nyt pohditaan siirtymistä kokonaan nettiäänestykseen. Ensimmäinen sähköinen äänestyskokeilu viitisen vuotta sitten aiheutti paljon ongelmia ja kysymyksiä käytännön järjestelyjen ja luotettavuuden suhteen. Vuosi sitten järjestetty sähköinen ennakkoäänestys toimi jo paremmin, mutta ei saumattomasti. Perinteistä urnavaalia pidetään yhtenä merkittävänä tapahtumana jäsenkentällä, Maailman Opettajien päivän lisäksi meillä ei niitä valtakunnallisesti ole monta. Toisaalta sähköiset vaalit vähentävät paljon työtä ja paperinpyörittystä yhdistysten hallituksilta. Keskustelu vaalitavasta tulee varmasti olemaan vilkasta.

Sääntötyöryhmän työstä annetaan väliaikaisia tietoja OAJ:n valtuustolle toukokuussa. Työryhmä jatkaa käydyn keskustelun pohjalta työtään ja seuraavan kerran asiaa voidaan isommalla joukolla valtuuston neuvottelupäivillä syksyllä. Hallitus tuo ehdotuksen uusiksi säännöiksi valtuuston syyskokouksen päätettäväksi marraskuussa 2011.

Kaarina Kulju
OAJ:n hallituksen jäsen

Kasvatus ja koulutus poliittiseen keskusteluun

Auringon lämmittäessä yhä enemmän talvista säätä on odotettavissa myös vaali-innostuksen nousevan. Nykyisessä eduskunnassa on peräti 25 opettajien ammattiryhmään kuuluvaa edustajaa, minkä pitäisi näkyä koulutuspoliittisessa keskustelussa. Nyt on oikea aika kysyä ehdokailta, mitä mieltä he ovat OAJ:n hallitusohjelmataavoitteista. Äänestäjänä Sinä päätät, minne asioiden hoitajan valitset. Varmista ehdokkaaltasi, mitä mieltä hän on lasten ja nuorten palveluista.

OAJ:n tavoitteena on varhaiskasvatuksen hallinnonalan siirto opetus- ja kulttuuriministeriöön ja päivähoitolain kokonaisuudistus. On häpeä, että Suomi vielä 2000-luvulla sijoittaa päivähoiton sosiaalihuollon kokonaisuuteen. Tuskinpa isä tai äiti viedessään pienokaistaan päiväkotiin ajattelee lapsensa hoitopaikkaa sosiaalihuoltona. Hallinnonalan siirrolle opetus- ja kulttuuriministeriöön on nyt näytetty vihreää valoa, joten toivottavasti ratkaisu kirjoitetaan hallitusohjelmaan samoin kuin varhaiskasvatustalakiin. On aika tarkistaa myös nimikkeet, sillä päivähoito ei ole synonyymi varhaiskasvatukselle. Lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja lastentarhanopettajaan.

Yksi tärkeä tavoitteemme on yliopistotasoisien lastentarhanopettajakoulutuksen lisääminen, jotta turvataan riittävät resurssit. Tavoitteenamme on varmistaa, että joka lapsiryhmässä on kaksi lastentarhanopettajaa. On arvokustelun paikka - myös pienet lapset ansaitsevat opettajansa.

Esiopetusryhmien ja päiväkotiryhmien koot vaihtelevat yllättäen paljon eri kunnissa ja siksi pitää saada stoppi kuntien erilaisille tavoille suurentaa lapsiryhmiä. Onneksi on viisaita kuntia, missä on todettu, että panostus varhaislapsuuteen on kestävä kehitystä ja ryhmäkoot ovat asetuksen mukaisia. Asetus kuitenkin mahdollistaa erilaisia tulkintoja, joten tiukennusta tarvitaan. Lapsille tulee taata tasa-arvoinen kohdelu lapsille kunnasta riippumatta.

OAJ:n uusi hallitus, uuden puheenjohtajan luotsaamana, on työskennellyt kohta vuoden, joten on aika tarkastella kuluva kautta. Hyvillä mielin voin todeta, että OAJ on yhtenäinen ja eri jäsenryhmiään kuunteleva. Kaikki asiat eivät aina etene niin nopeasti kuin jäsenkunta odottaa. Aina pitää tarkastella toimintaa ja kehittää sitä. Töitä on tehty tavoitteiden eteen niin OAJ:n toimistolla kuin aktiivitoimijoiden keskuudessa. OAJ:n toimintasuunnitelma ja hallitusohjelmataavoitteet ovat osoitukseksi siitä, että järjestöllä on yhdessä päätetyt tavoitteet, joiden puolesta kaikki opettajaryhmät työskentelevät. Sitoutuneisuus on selvästi huomioitavissa myös OAJ:n hallituksen työskenteilyssä. Alue- ja paikallistason toiminnassa sitoutuneisuus on yhtä oleellista. Siksi suuri kiitos kuuluu kaikille teille vapaaehtoisille, jotka työskentelette yhteisten asioiden puolesta!

Anne Liimola

LTOL:n puheenjohtaja

OAJ:n 3. varapuheenjohtaja

Matikkaryhmä Kemissä

Syksyllä 2010 koulupsykologimme otti esille huolensa perusopetuksessa olevien oppilaiden matemaattisista oppimisongelmista. Keskustelun kautta syntyi idea koota ryhmä innostuneita opettajia pohtimaan matematiikan oppimiseen, opettamiseen ja oppimisvaikeuksiin liittyviä asioita. Ryhmän jäsenet ovat esi- ja perusopetuksen opettajia ja erityisopettajia.

Aluksi ryhmässä keskusteltiin laajasti matematiikkaan liittyvistä asioista: Miten elinympäristömme ei enää luonnostaan tarjoa harjoitusta lukumäärien tunnistamisessa ja laskemisessa. Arkielämästä ei löydy motivaatiopohjaa matematiikan opiskelulle. Motivaatiopohjaa ja arkikokemusta joudutaan rakentamaan ennen kuin opetettavat asiat muuttuvat abstrakteiksi.

Jo varhaiskasvatuksessa on tärkeää ohjata lapset havainnoimaan ympäristössään määräisiä ilmiöitä. Alkuopetuksen alkaessa lapset ovat yleensä innostuneita matematiikasta. Kuinka saada mielenkiinto säilymään? Opettajien kokemusten mukaan oppikirjakeskeisyys vähentää mielenkiintoa ja toiminnalliset opetusmenetelmät edesauttavat oppimista. Ajattelun kehittyminen on matematiikan oppimisessa olennaista, ja oppilaan arvioinnissa tulisikin seurata ajatteluprosessia enemmän kuin tehtävän lopputulosta. Miksi matematiikan opiskelu synnyttää pelkoa, kun se aluksi on hauskaa? Kuinka matikkakammosta voi päästä eroon?

Seuraavissa tapaamisissa pohdittiin lisää matematiikan oppimisen solmukohtia. Keskusteluissa nousi vahvasti esiin havainnollistavan ja kokeilevan oppimisen hyvät puolet. Tekemällä oppiminen vahvistaa taitopohjaa, auttaa ymmärtämään, kehittää omaa ajattelua ja päästää irti ajatuksesta, että ongelmiin on yksi ainoa oikea ratkaisu. Hyötynä on myös se, että oppilaat tottuvat havaintovälineisiin, eikä niitä yhdistetä vain oppimisvaikeuksiin.

Viikkaiden ja antoisien keskustelujen pohjalta alkoivat konkreettiset suunnitelmat itää. Esiopetuksessa oli otettu käyttöön lasten havainnointiin pohjautuva arviointi. Matematiikan osalta arvioinnin tueksi hankittiin Mavalka-

ateriaali, joka on matematiikan valmiuksien kartoitusmenetelmä. Esiopetuksesta vastaaville opettajille ja erityisopettajille järjestettiin Mavalkan käytöstä koulutus.

Ryhmä ideoi myös suunnitelman matikka-huoneesta, johon kootaan havaintovälineistöä, ideapankki tehtävistä ja toimintatuokiomateriaalia. Matikkahuone järjestetään aluksi yhdelle koululle matematiikan opetusvälineistön esittelytilaksi ja pienryhmäopetustilaksi. Ideana on, että kyseisen koulun henkilökunta perehtyy huoneen käyttömahdollisuuksiin ja pysyy sen jälkeen esittelemään sitä muiden koulujen opettajille.

Ryhmä on esittelyt suunnitelmansa perusopetuksen johtoryhmälle. Kehittämistyö edellyttää kouluttautumista ja tutustumista jo olemassa oleviin kohteisiin. Oulun Matikkamaahan ryhmä onkin seuraavaksi suunnistamassa. Matikkamaita, pedagogisia keskuksia, joissa kehitetään matematiikan opetusta esikoulusta luki-oon yhdessä opettajien kanssa, löytyy Suomesta jo usealta paikkakunnalta.

Kemin matikkaryhmän tavoitteena on saada toimiva lasten ja oppilaiden matemaattista ajattelua ja oppimista tukeva järjestelmä. Olemme alkutaipaleella, mutta päätellen suuren innostuksen määrästä saavutamme tavoitteemme.

Kemin Matikkaryhmän tapaamisten ajatuksia poiminut **Eija Malinen**, kiertävä erityislastentarhanopettaja

Pieni opetusryhmä edistää oppimista ja parantaa koulutuksen tasa-arvoa

Pieni opetusryhmän koko vaikuttaa myönteisesti oppimiseen, hyödyttää eniten heikoimpia oppilaita sekä vähentää opettajien tuntemaa stressiä. Tämä on tiivistettynä Norjan opettajajärjestön juuri julkaiseman tutkimuksen keskeinen anti.

Myös Suomessa opetusryhmän koko on koulutuspoliittisen keskustelun ytimessä. Hiljattain julkistettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön selvitys, jonka mukaan opetusryhmien koko on kehittynyt oikeaan suuntaan eli pienentynyt sen jälkeen, kun kuntia ryhdyttiin avustamaan ryhmäkoon pienentämisessä. Keväällä 2010 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli vuosiluokilla 1–6 (mukana esiopetus ja yhdysluokat) 19,21 oppilasta, kun vuoden 2008 keväällä luku oli 19,57.

OAJ:n mielestä ryhmäkoolla on aina suuri merkitys lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin kuten myös opettajien menestymiseen työssään. OAJ selvitti tuoreessa työmarkkinatutkassaan, mihin tekijöihin opettajat toivovat päivittäisessä työssään nopeaa parannusta. Selkeänä viestinä esille tuli, että eniten opettajia kuormittavat lisääntyvät oheistehtävät ja suuret heterogeeniset opetusryhmät. Myös vanhemmilta kysyttäessä kärkeen nousee toive pienemmästä ryhmäkoosta.

Aina välillä kuulee väitettävän, ettei ryhmäkoon ja oppimistulosten välillä ole todistettavasti yhteyttä, eikä asiasta ole varmaa tietoa tai riittävästi tutkimusta. Maalaisjärki kuitenkin sanoo muuta: pienessä ryhmässä opettajan on mahdollista huomioida kukin oppilas yksilönä.

Norjan opettajajärjestön teemajulkaisuun ”Luokkakoko ja oppimistulokset – mitä tutkimukset osoittavat?” (3/2011) on koottu useiden kansainvälisten raporttien tuloksia ryhmäkoon vaikutuksesta oppimiseen. Pienessä ryhmässä opiskelun hyvät tulokset ovat osoitettavissa riippumatta mittaustavasta. Ryhmäkoolla on merkitystä oppimisen ja oppimistulosten kannalta erityisesti koulunkäynnin alkuvaiheessa. Samansuuntaisia tuloksia uutisoitiin äskettäin VTM Hanna Norin väitös-

tutkimuksen yhteydessä, jossa todettiin, että kun maksimiluokkakoko on 15 oppilasta, myös heikomista olosuhteista tulevat oppilaat menestyvät paremmin.

Uudet tutkimustulokset ovat kiinnostavia siinäkin syystä, että samaan aikaan Suomessa on havaittu eri oppimistulovertailuissa, että koulutuksen tasa-arvon murentumisesta on olemassa ensimmäisiä merkkejä. Erot ovat suuremmissa alueiden ja kuntien välillä ja jopa niiden sisällä. Tyttöjen ja poikien väliset erot mm. lukutaidossa ovat suuria. Ruotsinkielisten oppimistulokset ovat heikompia kuin suomenkielisten. Esimerkkejä siis riittää. Myös koulupudokkaat ovat suuri huolenaihe.

Norjalaisen julkaisun mukaan poikien oppimiselle pienellä ryhmäkoolla on suurempi merkitys kuin tyttöjen. Myös vähemmistöryhmät hyötyvät pienestä ryhmäkoosta. Mitä pienempi ryhmä oli esi- ja alkuopetuksessa, sen paremmat lukutaitovalmiudet oppilailta oli. Samansuuntaisia tulokset olivat myös matematiikan ja kielten osaamisessa. Oppilaat, jotka ovat alkuvaiheessa opiskelleet pienissä ryhmissä säilyttävät etumatkansa ylemmillä luokilla ja jatko-opinnoissa.

Kevään aikana käydään eduskuntavaalit, jonka jälkeen uusi eduskunta ja hallitus linjaavat, miten perusopetusta jatkossa kehitetään. OAJ on esittänyt tavoitteenaan, että varoja suunnataan jatkossakin opetusryhmien pienentämiseen ja opetusryhmän maksimikoosta säädettäisiin asetuksella. Se on ainut keino varmistaa, ettei kukaan lapsi joudu oppimaan ylisuuressa ryhmässä.

Pienentämällä ryhmäkokoja voidaan siis ehkäistä syrjäytymistä, parantaa oppimistuloksia ja vähentää opettajien tuntemaa stressiä työssään. Eniten hyötyisivät heikot oppilaat.

Heljä Misukka
koulutusasiain päällikkö, OAJ

PISA-tutkimus ei mittaa opetussuunnitelmien toteutumista, vaan opitun tiedon soveltamistaitoja, oppilaiden motivaatiota ja asenteita

PISA on kansainvälinen tutkimusohjelma, joka arvioi nuorten osaamista lukutaidon, matematiikan ja luonnontieteiden sisältöalueilla. Se on OECD-maiden yhteinen hanke, jossa keskitytään selvittämään, kuinka 15-vuotiaat nuoret hallitsevat tulevaisuuden yhteiskunnan, työelämän kehityksen ja laadukkaan elämän kannalta keskeisiä tietoja ja taitoja. PISA ei siis mitata opetussuunnitelman toteutumista, vaan nuorten osaamista elämässä tarvittavien tietojen kannalta.

PISA-ohjelma koostuu kolmen vuoden välein tehtävistä tutkimuksista. Tutkimuksessa on kolme toistuvaa aluetta: äidinkieli, matematiikka ja luonnontieteet. Jokaisessa tutkimuksessa yksi osa-alue vuorollaan on painopisteenä. Kulakin tutkimuskerralla tehtävistä noin 2/3 sijoittuu pääalueelle ja kahdelle muulle sisältöalueelle sijoittuu yhteensä 1/3 tehtävistä.

Tutkimuksen tarkoituksena on tarjota luotettavaa ja vertailtavaa tietoa eri koulutusjärjestelmien tuottamista oppimistuloksista. Tutkimuksessa tarkastellaan koulutuksen tilaa ja tuloksia kansainvälisessä vertailukehyksessä. Suomalaisten sijoitus maiden välisessä vertailussa ei ole pääasia. PISA-tutkimus tuottaa monipuolista tietoa suomalaisen koulutuksen vahvuuksista ja kehittämiskohteista tutkijoiden ja päättäjien käyttöön ja sitä tulisi käyttää Suomen koulutuksen kehittämiseen.

Tutkimukseen osallistujat ovat OECD-maista ja ns. partnerimaista ja mukaan pyrkii jatkuvasti lisää uusia maita. Suomi on ollut mukana tutkimuksessa alusta alkaen. Vuonna 2000 osallistui 32 maata, 2003 osallistui 41 maata, 2006 osallistui 57 maata, 2009 osallistui 65 maata, 33 OECD:stä ja muut OECD:n ulkopuolelta. Suo-

mi on säilynyt kärjen tuntumassa, vaikka osallistujamaiden määrä on yli kaksinkertaistunut.

Pisa 2009 -tutkimuksen painopisteenä oli lukutaito

PISA 2009 aloitti arviointitutkimuksen toisen kierroksen. Pääaihealueiden uusi arviointikierros mahdollistaa luotettavien laajojen seuranta-analyyysien tekemisen. Toisen kierroksen puitteissa on mahdollista vertailla niitä kansallisia kehitystrendejä, joita eri maissa on lähtenyt liikkeelle kuluneen 10 vuoden aikana, sekä tarkastella ovatko eri maiden ns. korjaustoimet onnistuneet ja johtaneet tulosten paranemiseen. Lukutaidon osalta 2009 PISA -tutkimuksessa oli myös ns. sähköisen lukutaidon osa, joka oli osallistujamaille vapaaehtoinen. Suomi ei osallistunut tähän osioon.

Suomen osalta on hyvä muistaa, että ensimmäisen PISA-tutkimuksen jälkeen Suomessa valmistui 2000-luvun alussa uusi tuntijako ja opetussuunnitelman perusteet. Nyt vuonna 2009 mukana olleet suomalaiset oppilaat ovat opiskelleet vähintään yläasteella tämän vuonna 2001 uudistetun tuntijaon ja vuonna 2004 voimaan tulleiden perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan.

Suomen tulokset ovat edelleen hyvät, mutta pistemäärät hiukan laskeneet edellisistä mittauksista

Vuonna 2009 päätutkimusalue oli lukutaidon osaaminen, kuten vuoden 2000 Pisa -tutkimuksessakin. Tehtävistä 30 % oli molemmissa mittauksissa samoja. Lukutaidon osaamisessa

suomalaisten tyttöjen ja poikien suoritusten ero on OECD maiden suurin ja kasvanut edellisestä arvioinnista. Suomalaisten tyttöjen ja poikien erot lukutaidossa ovat olleet tyttöjen hyväksi 51 pistettä vuonna 2000 ja 55 pistettä vuonna 2009. Pistemäärien ero on varsin suuri ja vastaa noin 1,5 vuoden opiskelua.

Suomalaisten nuorten matematiikan osaaminen on kansainvälisesti vertailtuna erittäin tasaista vuoden 2009 tulosten perusteella. Oppilaiden suoritusten pistemäärän putoaminen ei ole tilastollisesti merkitsevä, kun verrataan vuoteen 2003, jolloin matematiikka oli painopisteenä.

Suomessa ei vielä ole syytä huoleen

Suomen tuloksia on syytä tarkastella suhteessa aikaisempiin tuloksiimme ja selvittää syyt muutoksiin. Lähes kaikki koulutuksellista tasa-arvoa ilmaisevat tekijät kertovat hienoisesta tasa-arvon heikentymisestä ja koulun sosiaalinen status näyttää vaikuttavan osaamisen tasoon. Vuonna 2009 koulujen väliset erot olivat Suomessa osallistujamaista pienimpiä, mutta kasvussa jonkin verran verrattuna vuoteen 2000. Ruotsinkieliset koulut ovat jääneet yhä enemmän jälkeen suomenkielisistä.

Suomalaisten tulokset ovat olleet paitsi korkeatasoisia myös alueellisesti ja varsin tasarvoisia. Suomi on myös menestynyt kaikissa mitatuissa aineissa ja tulokset on saatu varsin kohtuullisilla koulutuksen kustannuksilla. Ne osoittavat, että on onnistuttu yhdistämään kansallinen yhdenvertaisuus ja samalla myös erityisen hyvin menestyneiden suuri osuus. Kuitenkin pistemäärien noususuunta näyttää nyt pysähtyneen ja pudotusta on jonkin verran aikaisempaan verrattuna.

Suomalaiset opettajat ovat edelleen tehneet loistavaa työtä

OAJ:n mielestä uusi PISA-tulos vahvistaa käsitystä suomalaisen opettajan hyvästä ammattitaidosta, osaamisesta ja vastuullisuudesta työssään. Jatkuva menestys on osoitus myös suomalaisen koulutusjärjestelmän toimivuudesta. Merkitystä ei ole sillä, monentenako kärjessä kansainvälisesti ollaan, vaan sillä, mikä on kehityksen suunta ja miten tulokset suhteutuvat Suomen aikaisempiin tuloksiin.

Nähtäväksi jää, riittävätkö karsitut voimavarat jatkossakin vastaamaan koulutuksellisen tasa-arvon säilymiseen ja edistämiseen. Vaalien jälkeen ratkaistaan, minkälaisin resurssein maamme koulutuspalveluja lähivuosina kehitetään ja haluavatko päättäjät sitoutua koulutuksen kehittämiseen, jotta tulevana vuosinakin oisimme Pisa-tutkimuksen kärkimaita.

Riitta Sarras
erityisasiantuntija, OAJ

Uusi hallitusohjelma ratkaisee lukion kehittämisen suuntaviivat

Laajapohjainen lukiokoulutuksen kehittämistyöryhmä luovutti raporttinsa opetusministeri Virkkuselle 25.11.2010. Työryhmän raportissa olevista kehittämisaloitteista järjestettiin lausuntokierros, joka päättyi 15.2.2011. Lausuntoa esityksistä oli pyydetty monilta eri tahoilta. Lausunnonantajat ovat mm. kaikkien puolueiden eduskuntaryhmit. Parhaillaan opetus- ja kulttuuriministeriössä käydään läpi saatuja lausuntoja.

Raporttia vastaanottaessaan opetusministeri totesi, että työryhmän ehdotukset muodostavat hyvän lähtökohdan lukiokoulutuksen kehittämiseksi. Virkkusen mukaan lukion vetovoimaisuuden ja laadun varmistaminen koko maassa sekä lukion roolin vahvistaminen korkeakouluopintoihin johtavana yleissivistävänä koulutuksena tulee ottaa seuraavien vuosien keskeiseksi kehittämisen kohteeksi.

Työryhmän esitysten eteneminen riippuikin nyt siitä, mitkä ehdotuksista pääsevät mukaan uuden hallituksen ohjelmaan ja opetus- ja kulttuuriministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan eli KESUun. Eduskuntavaalit pidetään 17.4.2011, ja hallitusohjelma ratkennee toukokuussa. KESU valmistunee kesän aikana. OAJ tukee työryhmän ehdotusten saamista mukaan uuden hallituskauden aikana toteutettaviin uudistuksiin.

Työryhmä oli yksimielinen duaalimallista ja lukiokoulutuksen tehtävästä

Esityksensä jättänyt lukiokoulutuksen kehittämistyöryhmä teki työtään hyvässä hengessä ja yksimielisesti. Työryhmä antoi selkeän tukensa toisen asteen duaalimallille esittäessään, että lukiota tulee jatkossakin kehittää omana koulutusmuotonaan ja lukion aloittavien määrän tulee olla vähintään 50 % perusopetuksen päättävästä ikäluokasta. Lukiokoulutuksen ensisijaiseksi tehtäväksi työryhmä katsoi yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintojen sekä työelämän edellyttämien akateemisten valmiuksien antamisen. Työryhmä totesi lukiosta voitavan jatkaa myös ammatillisissa toisen asteen opinnoissa.

Työryhmä haluaa lukiokoulutuksen antaman yleissivistyksen olevan monipuolista ja integroivaa. Kokonaisuuksien hallintaan valmentavaa opiskelua ja opetusta lisätään kaikille yhteisinä opintoina, mutta oppiainejakaisuus säilytetään kuitenkin lukio-opintojen rakenteellisena perustana. Lukion tuntijakoa uudistettaessa valtakunnallisesti tarjottavien kurssien määrää halutaan vähentää ja oppiaineet ryhmitellä kokonaisuuksiin.

Valinnaisuutta halutaan lisätä, jotta opiskelijan mahdollisuudet yksilöllisten opintopolkujen rakentamiseen paranevat. Tiedollisen oppimisen sijaan korostettaisiin taitoja ja valmiuksia kuten kykyä uuden oppimiseen, muutoksen ymmärtämiseen sekä kokonaisuuksien hallintaan. Myös innovaatiokykyä sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja aiotaan edistää.

Pedagogiikan uudistaminen ja tieto- ja viestintätekniikka kehittämisen painopisteiksi

Lukion pedagogiikkaa halutaan vahvasti kehittää tehostamalla ajanmukaisten työtapojen, opetusmenetelmien ja oppimisympäristöjen käyttöönottoa. Pedagogiikka ja siihen sisältyvä opettajuuden muutos on keskeisessä asemassa lukiokoulutuksen uudistuksen toteutuksessa. Siksi työryhmä esittää voimavarojen suuntaamista opetushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutukseen. Uudistusprosessin johtamista tukemaan käynnistettäisiin moduuleista koostuva oppilaitosjohdon koulutusohjelma. Näiden uudistusten rahoitukseksi esitetään 75 miljoonaa euroa vuositasolla.

Työryhmä haluaa lisätä tieto- ja viestintäteknologian käyttöä lukion opetuksessa ja oppimisessa sekä oppimisen arvioinnissa. Muutoksen toteutumiseksi koulutuksen järjestäjiä tuetaan lukioiden tieto- ja viestintäteknisten laitteiden, ohjelmistojen ja verkkoyhteyksien hankinnassa sekä teknisten tukipalvelujen järjestämisessä. Koulutuksella ja tukipalveluilla turvataan opettajien ja opiskelijoiden riittävät tieto- ja viestintäteknologiset käyttötaidot.

Lukiokoulutusta varten ehdotetaan laadittavaksi laatusuosituksen.

Myös ylioppilastutkinnon kokeita kehitettäisiin entistä enemmän taitoja ja kokonaisuuksien hallintaa mittaaviksi. Tieto- ja viestintäteknikkaa tutkinnon suorittamisessa alettaisiin käyttää asteittain vuodesta 2014 alkaen. Kustannusvaikutuksiksi on arvioitu 12 miljoonaa euroa.

Lukioverkko turvataan verkottumisella ja rahoituksella

Työryhmä haluaa turvata lukiokoulutuksen alueellisenä koulutuspalveluna koko maassa ottaen huomioon alueiden erityispiirteet. Tavoitteen turvaamiseksi lukiokoulutuksen järjestäjien tulee verkostoitua ja tehdä tarvittavat rakenteelliset muutokset. Rahoituksessa otetaan huomioon alueelliset väestörakennetekijät.

Maahanmuuttajien edellytyksiä lukio-opintoihin halutaan parantaa käynnistämällä vuoden laajuinen valmistava koulutus. Vieraskielisille opiskelijoille tarkoitetun suomi tai ruotsi toisena kielenä opetustarjontaa tehostettaisiin. Näiden kustannusvaikutuksien arvioidaan olevan vuositasona noin 7,5 miljoonaa euroa.

Opiskelijan oikeudesta saada yksilöllistä opinto-ohjausta tehtäisiin säädösmuutos lukiolakiin. Oikeutta saada erityistä tukea oppimisvaikeuksiin ja opiskeluun sekä hyvinvoinnin ylläpitämiseen tarvittavaa opiskelijahuoltoa vahvistettaisiin. Opiskelijoiden hyvinvointia edistettäisiin lisäämällä opiskelijoiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja opetuskellista vuorovaikutteisuutta lukion toimintakulttuurissa ja opinnoissa. Vuositasona tähän esitetään 59 miljoonaa euroa.

Erytynen koulutustehtävä säilytetään osana lukiokoulutuksen monimuotoisuutta, mutta samalla halutaan arvioida erityisten koulutustehtävien toimivuus, koulutuspoliittinen lisäarvo ja toiminnan tuloksellisuus sekä oppilaitosverkko suhteessa koulutuksen tavoitteisiin ja tuntijakoon. Työryhmä haluaa turvata jatkossakin aikuisopiskelun omaleimaisuuden erikseen aikuisille tarkoitettulla lukiokoulutuksen tuntijaolla ja opetussuunnitelman perusteilla.

Lukiokoulutuksen rahoitus perustuisi yksikköhintaperusteiseen laskennalliseen rahoitukseen. Valtionosuusuudistuksen osana opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää lukion ensikertaisen rakentamisen kustannusten siirtämisestä lukiokoulutuksen kustannuspohjiin ja sitä kautta keskimää-

räisiin yksikköhintoihin sekä mahdolliseen suoritepohjaiseen rahoitukseen siirtymistä nuorten lukio-koulutuksessa.

Lukion kehittämisessä on monia vahdittavia asioita

Uudistuksien eteneminen riippuu siitä, saadaanko esitykset hallitusohjelmaan ja turvataanko uudistuksille työryhmän esittämä rahoitus. Pedagoginen uudistaminen ja TVT:n lisääntyvä käyttö edellyttävät opettajien täydennyskoulutusta ja valtiovallan toimia, joilla kaikille lukioille turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet osaamisen, tuen ja välineistön osalta viedä uudistamistyötä eteenpäin. Tieto- ja viestintäteknikan käytön lisääminen vaatii huolellista suunnittelua. Säästökeinoksi siitä tuskin on, mutta saavutettavuutta ja valinnaisuuden turvaamista sillä varmaankin voidaan edistää. Samalla tulee muistaa, että lukiolla on myös kasvatustehtävä ja lukiolaisetkin tarvitsevat sosiaalista vuorovaikutusta. Laatusuosituksia laadittaessa on tärkeää, että laatuksiteerit saadaan myös tieto- ja viestintäteknisin välinein annettavalle etäopetukselle.

Ongelmiakin voi tulla. Miten esimerkiksi alue ymmärretään lukioverkkoa tarkasteltaessa? OAJ:n näkemysten mukaan opiskelijalla tulee olla mahdollisuus halutessaan käydä lukiota kotonaan asuen. Miten yleissivistys turvataan valinnaisuuden laajentuessa? Tärkeää on, että uudistuksia tehtäessä huolehditaan myös opettajien virkarakenteesta, jotta työllisyys ja kelpoiset opettajavoimat voidaan turvata lukiokoulutuksessa. On hyvä muistaa, että lukion ja yläkoulun yhteisillä viroilla on erityisesti haja-asutusalueilla kytkös myös perusopetuksen aineenopetukseen.

Nelivuotinen hallitusohjelmakausi on lyhyt. Siksi työ tulisikin käynnistää nopeasti nimeämällä työryhmä tuntijaon valmistelua varten. Vaikkei perusopetuksen tuntijaosta vielä päätöstä olekaan, niin työryhmä voi tehdä tarvittavia alustavia taustaselvityksiä. Nyt on lukion kehittämisen aika.

Olavi Arra
erityisasiantuntija, OAJ

Kainuun toisen asteen koulutuksen maakunnallinen järjestämismalli

Kainuun hallintokeilu

Laki Kainuun hallintokeilusta säädettiin vuonna 2003. Hallintokeilun tarkoituksena on hankkia kokemuksia maakunnallisen itsehallinnon vahvistamisen vaikutuksista Kainuun kehittämiseen, kunnallisten palvelujen järjestämiseen, kansalaisten osallistumiseen, kunnallishallintoon, valtion aluehallinnon toimintaan sekä maakunnan ja valtion keskushallinnon suhteeseen. Ns. Kainuun malli käynnistyi vuonna 2005, ja nykyinen eduskunta on jatkanut keitelakia vuoden 2016 loppuun asti.

Kainuun kunnat ovat sopineet, että yksi kuntayhtymä, Kainuun maakunta -kuntayhtymä, hoitaa Kainuun maakuntaliiton, sosiaali- ja terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sekä toisen asteen koulutuksen tehtävät. Arkisesti katsottuna julkisen sektorin raskaimmat tehtävät on siirretty maakunnallisen järjestäjän vastattavaksi. Kainuulaiset valitsevat suorassa maakuntavaalissa edustajansa maakuntavaltuustoon aina kunnallisvaalien yhteydessä. Talouden pidossa lähtökohtana on ollut tulojen jakaminen, ei menojen jakaminen. Kainuussa kustannuspaineita on onnistuttu hillitsemään muuta Suomea paremmin.

Koulutustoimiala

Kuntayhtymän koulutustoimiala vastaa toisen asteen koulutuksen järjestämisestä Kainuussa ja lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestämisestä Kuusamon kaupungissa sekä Kainuun maakunnan yleisestä koulutus- ja sivistyspoliittisesta edunvalvonnasta. Koulutustoimialalla on henkilöstöä noin 650 ja kokopäiväopiskelijoita on kaikkiaan noin 5 600.

Ammatillisen koulutuksen tulosalue vastaa perustutkintotavoitteisesta ammatillisesta koulutuksesta, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

ja palvelujensa kehittämisestä. Tulosalue toimii Kainuun ammattiopisto -nimisenä kunnallisena liikelaitoksena (KAO).

Lukiokoulutuksen tulosalue vastaa nuorten ja aikuisten lukiokoulutuksesta ja palvelujensa kehittämisestä. Tulosalue jakautuu neljään tulosyksikköön. Neljä pienintä lukiota muodostavat yhden tulosyksikön, filiaalilukion, Suomussalmen lukion johdolla. Filiaalilukiotulosyksikköön kuuluvat Hyrynsalmen, Paltamon ja Puolangan lukiot. Muut tulosyksiköt ovat Kajaanin, Kuhmon ja Sotkamon lukiot. Lukiokoulutuksen kokonaisopiskelijämäärä on hieman yli 1 500 opiskelijaa.

Koulutustoimialan toimintaa voidaan pitää onnistuneena sekä toiminnallisella että taloudellisella näkökulmalla arvioituna. Toimialan organisoitumista on suoraviivaistettu koko ajan. Molempien tulosalueiden omia vahvuuksia on kehitetty ja molempien osaamista on siirretty vuorovaikutuksessa koko toimialan käyttöön.

Koulutustoimiala on kiinnittynyt vahvasti maakunnan johtamis- ja suunnittelujärjestelmiin. Koulutustoimialan johtoryhmän työskentely on syventynyt ja päätökset ovat keskittyneet konkreettisiin koulutuksen järjestämiseen liittyviin kysymyksiin. Koulutustoimiala on saavuttanut valtakunnallisesti tunnustetun aseman suomalaisessa koulutuksen järjestäjien kentässä.

Toimintaperiaatteet

Kainuun maakunta -kuntayhtymän koulutustoimialalla on koko ikäluokan kouluttamisvelvollisuus ja siihen sisältyy valtavasti yhteiskuntavastuuta ja maakunnallisena koulutuksen järjestäjänä sitä ei pääse mitenkään karkuun. Hallintokeilun aikana Kainuun hieman yli 1000:n perusopetuksessa päättävän nuoren ikäluokasta keskimäärin vain kaksi nuorta on ollut koulu-

jen alkaessa vailla toisen asteen koulutuspaikkaa. Tämä on varmasti parasta mahdollista syrjäytymisen ehkäisyä ja terveyden edistämistä. Yhteiskunnan suurimmat haasteet ovat yhteisiä sekä koulutoimelle että sosiaali- ja terveystoimelle. On kuulutettava kaikille huolehtimisen ja välittämisen perinnettä.

Johdon ja henkilöstön tulee yhdessä sitoutua mahdolliseen muutokseen siten, että luotetaan henkilöstöön ja annetaan osajille vastuuta. Muutostilanteessa johtamista on lisättävä ja yleistä hallinnointia vähennettävä. Jokaisen päämääränä tulee olla laatuun tähtääminen. Keskinäinen yhteistyö edellyttää toisen kunnioittamista ja arvostamista. Tosiasiat tulee aina tunnustaa.

Näkemyksiä koulutuksen tulevaisuudesta

Julkisen talouden sopeuttamistoimet tulevat väistämättä jatkumaan ainakin seuraavat parikymmentä vuotta väestön ikääntymisen, työvoiman tarjonnan, ympäristöongelmien ja terveydenhuollon kustannusten nousun takia. Itä- ja Pohjois-Suomessa ikäluokkarakenne on edelleen laskeva ja oppilaitosten tulopohja määryytyy suoraan opiskelijakohtaisen yksikköhinnan kautta. Oletettavaa on myös, että siirrymme tulevaisuudessa selvästi hitaamman talouskasvun aikaan kuin mitä on ollut aikaisemmin. Tehottoman koulutusjärjestelmän ylläpitämiseen yhteiskunnalla ei tule olemaan jatkossakaan resursseja. Olemmeko jatkossa vain sopeutujia vai näemmekö yhä mahdollisuuksia? Onko edessä väisäisyys vai tulevaisuus?

Keskenään samanarvoisten oppilaitosten tuloksellinen yhteistyö on taitolaji, varsinkin silloin, jos jaetaan niukkuutta suppenevan kehityksen alueella ja jokaisella toimijalla on veto-oikeus päätöksenteossa. Suomalainen koulutusjärjestelmä sisältää valtavan määrän verkostoja ja yhteistyöryhmiä, mutta ehtivätkö ja uskaltavatko ne tehdä ajan vaatimia isoja ratkaisuja ja kuka niistä on lopulta vastuussa?

Omistajaohjauksesta puhutaan paljon elinkeinoelämän puolella, mutta yhä enemmän sitä pitäisi kuuluttaa myös julkisen sektorin puo-

lella. Jos aina asianosaiset ovat päätöksenteon ytimessä, niin lähelle katsominen on vaikeaa. Poliittisen päätöksentekijän tulisi ottaa se mandaatti, joka hänelle kansanvallan nimissä kuuluu. Hyvistä esityksistä saadaan yleensä hyviä päätöksiä.

Kainuussa on saavutettu laaja yhteisymmärrys siitä näkemyksestä, että entistä syvempään ja vaikuttavampaan yhteistyöhön on pyrittävä toisen asteen koulutuksen järjestämisessä molempien tulosalueiden kesken. Keskinäinen luottamus saavutetaan yhteisen tekemisen kautta ja tätä prosessia on edistetty rauhallisesti asia kerrallaan. *Koulutuksen järjestämisessä halutaan kunnioittaa ns. duaalimallia, mutta kaikki muut toiminnot varsinaisen opetustilanteen ulkopuolella on mahdollista toteuttaa yhdessä ja yhteistyössä.*

Koulutuksen järjestäjän tulee olla niin vahva, että se kykenee pitkäjänteiseen ennakkointi- ja strategiatyöhön. Tulevaisuuden ennakkointiosaamisen yhtenä tärkeänä kriteerinä on kyky ymmärtää, että kaikki asiat eivät muutu, erottaa toisistaan muuttuvat ja pysyvät asiat, ja oivaltaa, että asiat muuttuvat eri tahtiin.

Valtiovallan tulee jatkossakin kohdistaa koulutuksen rahoitus suoraan koulutuspalvelun tuottajalle eli koulutuksen järjestäjälle. Viime kuukausien julkisessa keskustelussa tämä asia on joskus kyseenalaistettu. Opetushenkilöstön ja työnantajien tulee yhdessä huolehtia, että hyvästä rahoitusperiaatteesta ei jatkossakaan luovuta. Koulutuksen rahoitusta ei turvata, saati lisätä ainakaan byrokraattisia jakomalleja miettimällä.

Anssi Tuominen

koulutustoimialan johtaja

Kainuun maakunta -kuntayhtymä

Monimuotoinen ja haastava ammatillinen opetus

Jos tänään luotaisiin opettajien ja erityisesti ammatillisten opettajien työ- ja palkkausjärjestelmää, siitä tuskin tulisi nykyisen kaltainen. Ammatillista koulutusta on kuitenkin järjestetty useilla aloilla yli sata vuotta ja järjestelmät ovat historian tuotetta.

Koulutuspoliittisia uudistuksia on tehty ja rakenteita uudistettu rajusti vuosien varrella. Aikaisemmin ammatillisen koulutuksen kentässä oli merkittävä määrä alakohtaisia oppilaitoksia, joissa kaikissa noudatettiin omia sopimuksiaan tai liitteitä. Itsenäisinä oppilaitoksina olivat esim. kotitalousoppilaitokset (aikaisemmin talouskoulut ja emäntäkoulut), kauppaoppilaitokset, sairaanhoito-oppilaitokset, monialaiset ammattikoulut ja teknilliset oppilaitokset ("tekut"). Omistajina toimivat yksityiset koulutuksen järjestäjät, kunnat ja merkittävänä järjestäjänä myös valtio. Työaika- ja palkkausjärjestelmät rakentuivat paljolti oppilaitosmuodon mukaisiksi.

Tällä hetkellä suurin osa ammatillisesta koulutuksesta järjestetään laajoissa, monialaisissa ammattiopistoissa, jotka ovat kuntayhtymän omistuksessa, tulevaisuudessa ehkä osakeyhtiöitä. Sopimukset kuitenkin ovat monilta osin aikaisemman rakenteen mukaiset. Saman oppilaitoksen sisällä saatetaan noudattaa viittä tai kuutta liitettä. Palkat ja työaikaajärjestelmät eroavat toisistaan: perinteinen opetusvelvollisuustyöaika ja kokonaistyöaika elävät rinnakkain.

Työnantajien palkkapolitiikka ja opetusviranomaisten koulutuspolitiikka kulkevat omia polkujaan, vaikka OAJ niitä yrittääkin nivoa yhteen. Palkka- ja työaikaajärjestelmien yhtenäistäminen OAJ:n tavoitteiden mukaisesti vaatisi merkittävästi lisärahaa ja sitä uudistuksissa tai neuvottelupöydissä ei ole ollut. Sopimusten yhtenäistämistavoite on kuitenkin erittäin haastava, koska palkat ja työajat eroavat merkittävästi, eikä kenenkään palvelussuhteen ehtoja voi heikentää. Esim. jo yhden tunnin opv-muutokset maksavat melkoisesti saati koko työaikaajärjestelmän uudistaminen.

Kainuu on ainoa paikka, jossa on saatu käyntiin pienimuotoinen kokeilu yhteisen työaika- ja

palkkausjärjestelmästä toisen asteen ja aikuiskoulutuksen kesken. Toivotaan, että siitä saadaan kokemuksia muidenkin hyödynnettäväksi. Paikallisen työnantajan positiivinen kiinnostus ja halu uudistaa järjestelmää yhteistyössä OAJ:n kanssa ja laittaa omaa rahaa systeemiin mahdollistavat kokeilun.

Kaikki työaika- ja palkkausjärjestelmät voivat olla opettajan kannalta sekä hyviä ja toimivia että täysin toimimattomia riippuen siitä miten niitä paikallisesti toteutetaan. Työnantajat usein esittävät, että kokonaistyöaika ratkaisisi kaikki työaikaan liittyvät ongelmat. Näin ei kuitenkaan ole. Kaikki järjestelmät mahdollistavat sen, että opettajalle määrätyt työt ovat palkanmaksun perusteena.

Luottamusmiesten tehtävä on vaativa, kun on tunnettava ja ymmärrettävä erilaisia järjestelmiä, myös niitä, joista itsellä ei ole käytännön kokemusta. Tieto ja oikea asenne auttavat tässäkin. Opettajilla on epä tietoisuutta ja ennakkoluulojaikin toistensa järjestelmiä kohtaan. Epäluuloja pystytään hälventämään, kun opitaan tuntemaan toisten työtä ja sopimuksia.

Yhteinen järjestötoiminta paikallisesti, alueella ja valtakunnallisesti helpottaa oppimista. AOO, LUOVA ja STO suunnittelevat yhdentymistä yhdeksi yhdistykseksi. Toivon sydämeistäni, että asia etenee. Se antaa mahdollisuuden myös sopimusten parempaan soveltamiseen, niiden kehittämiseen ja toisilta oppimiseen. Toivon myös, että kaikki ammatilliset opettajat saisivat aikaan yhteisiä työntajakohtaisia, henkilöjäsenyyteen perustuvia opettajayhdistyksiä Kokemaenjokilaakson tapaan. Yhteisiä asioita kaikilla opettajilla on merkittävästi enemmän kuin erottavia. Yhdessä painoarvo ja osaaminen kasvavat.

Päivi Koppanen

OAO:n puheenjohtaja

OAJ:n 2. varapuheenjohtaja

Lapin korkeakoulukonserni – yhdessä enemmän

Suomessa toimii tällä hetkellä 16 yliopistoa ja 25 ammattikorkeakoulua. Vuonna 2008 opetusministeriö toi julki korkeakoulujen määrätavoitteen, jonka mukaan Suomessa tulisi vuonna 2020 olla korkeintaan 15 yliopistoa ja 18 ammattikorkeakoulua. Samalla korkeakouluille ja niiden välisille liittoumille asetettiin tavoitteet vähimmäisopiskelijamäärille.

Korkeakoulujen rakenteellisella kehittämisellä opetus- ja kulttuuriministeriö tavoittelee korkeakoulujen nykyistä selkeämpiä profiileja ja vaikuttavampia yksikkörakenteita. Yksi konkreettinen esitys uusien yksikkörakenteiden muodostamiseksi on pääosin alueellisten strategisten liittoumien perustaminen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välille.

Vähemmälle huomiolle on jäänyt, että yksioikoisille korkeakoulujen yhdistämisille on myös innovatiivisia liittoumavaihtoehtoja, joista pitkälle viety esimerkki löytyy Suomessa Lapsista. Tämä liittouma on Lapin korkeakoulukonserni, jonka muodostavat kolme lappilaista korkeakoulua: Kemi-Tornion ja Rovaniemen ammattikorkeakoulut ja Lapin yliopisto.

Eri koulutusasteiden välisessä yhteistyössä Lapin malli on monella tavoin ollut pioneerin ja myös pilotin asemassa. Toistaiseksi konserniyhteistyön merkittävimmät onnistumiset ovat olleet erityisesti sellaisten toimintojen yhdistäminen, jotka eivät ole tiukasti sidottuja tuotettavien perustutkintojen ydinosaamiseen. Näitä ovat esimerkiksi korkeakoulujen yhteinen kirjasto ja yhteinen innovaatio-ohjelma. Korkeakoulut ovat myös mm. jakaneet koulutusalaavastuunsa keskenään ja määritelleet yhteiset strategiset kärkensä. Konserniyhteistyön eräs keskeinen päämäärä on myös tukitoimintojen yhdistäminen yhteiseen palvelukeskukseen. Lapsissa uskotaan vakaasti, että tukipalveluiden yhdistämisen myötä korkeakoulut pystyvät entistä tehokkaammin keskittymään perustehtäväänsä: tarjoamaan opiskelijoilleen entistä laa-

dukkampaa koulutusta, keskittymään kansainväliset kriteerit täyttävään tutkimustoimintaan sekä tekemään entistä tiiviimpää yhteistyötä alueen elinkeinoelämän kanssa.

Lapsissa tähdätään kuitenkin merkittävästi nykymallia tiiviimpään yhteistyöhön yli koulutusasterajojen myös itse koulutuksessa. Korkeakoulut ovat perustaneet avainaloilleen yhteistyössä ammatillisen toisen asteen kanssa kaksi instituuttia, joissa tarjotaan matkailun ja kulttuurin aloilla koulutusta ammattitutkinnosta tohtorin tutkintoon saakka. Instituuttien avulla korkeakoulut haluavat selvästi lisätä opiskelijoiden valinnan vapautta ja mahdollisuutta hyödyntää oman tutkintonsa rakentamisessa soveltuvat ja hyödylliset osat myös muiden koulutusasteiden tarjonnasta. Myös opettajien koulutusasterajat ylittävä yhteistyö avaa uusia mahdollisuuksia opintojaksojen suunnitteluun. Tarkoituksena ei ole eri tutkintojen keskeisen profiilin hämärtäminen vaan uusien mahdollisuuksien luominen yhteistyöllä.

Lapin korkeakoulukonsernin yhteisistä yksiköistä ovat käynnistyneet Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti, Lapin korkeakoulukirjasto sekä Lapin korkeakoulukonsernin kieli-keskus. Vuoden 2011 aikana käynnistyy yhteinen tukipalvelukeskus sekä Pohjoisen kulttuuri-instituutti todennäköisesti vuoden 2012 aikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteet korkeakoulujen väliselle yhteistyölle on Lapsissa otettu tosissaan. Korkeakoulut ovat nähneet yhteisten yksiköiden perustamisen parhaaksi muodoksi tehostaa ydintoimintaansa.

Lapin korkeakoulukonsernin keskeinen tavoite on osoittaa, että konsernimallilla voidaan ylittää ne hyödyt, joita saataisiin kaavamaisella korkeakoulujen yhdistämisellä: yhteistyötä kannattaa kehittää nimenomaan niissä asioissa, joissa jokaisen mukana olevan organisaation on aidosti mahdollista hyötyä siitä. Olisi sääli, mikäli nämä hyödyt hukattaisiin byrokraatiaan.

Uudistettuun yliopistolakiin totutellaan parhaillaan ympäri Suomen yliopistojen. Myös ammattikorkeakoululain uudistamiseen tähtäävä selvitystyö on valmistunut. Tällä hetkellä sekä uudistetussa yliopistolainsäädännössä että ammattikorkeakoululain uudistamiseen tähdänneessä selvitystyössä korkeakoulujen välinen yhteistyö valitettavasti ohitetaan ilman selkeitä ehdotuksia. Esimerkiksi yliopistolainsäädännössä säädökset kyllä antavat yliopistolle mahdollisuuden perustaa yhteisiä yksiköitä muiden julkisten ja yksityisten yhteisöjen kanssa, mutta eivät mahdollista tällaisten yksiköiden yhteistä päätöksentekoa.

Asia olisi syytä ottaa tosissaan, sillä Lapin kokemukset puhuvat selkeästi yhteistyön tiivistämisen puolesta. Rakenteellisen kehittämisen todellisten hyötyjen saavuttamiseksi kor-

keakoulujen väliset yhteiset yksiköt tarvitsevat lainsäädäntöön perustuvan mahdollisuuden itsenäiselle päätöksenteolle.

Markku Tarvainen
konsernijohtaja

Lapin matkailuopisto aloitti toimintansa

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituuttiin (MTI) muodostettu matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammatillisen koulutuksen oppilaitos on aloittanut toimintansa vuoden alussa. Oppilaitos on Rovaniemen koulutuskuntayhtymän tulosalue, ja sen nimi on Lapin matkailuopisto. Lapin matkailuopistolla on toimintaa Rovaniemellä, Kittilässä ja Sodankylässä. Toiminnan alkamisen myötä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammatillinen koulutus Lapin ammattiopistossa on päättynyt ja siirtynyt Lapin matkailuopistoon.

Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutin kehitys- ja palvelujohtaja Eero Korhonen hoitaa Lapin matkailuopiston rehtorin ja tulosalueenjohtajan tehtäviä toistaiseksi. Opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen koulutuksen koulutuspäällikkönä Lapin matkailuopistossa ovat aloittaneet Riitta Karusaari ja Päivi Niska. Aikuiskoulutuspäällikkönä toimii Leila Hurtig. Koulutuspäälliköt vastaavat myös työelämäyhteistyöstä. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijat ja henkilöstö ovat siirtyneet Lapin ammattiopistosta Lapin matkailuopistoon.

Lapin matkailuopisto järjestää omat perustukipalvelunsa siirtyneen henkilöstönsä avulla. Muilta osin se tukeutuu pääsääntöisesti Rovaniemen koulutuskuntayhtymän tarjoamiin yhteisiin hallintopalveluihin ja Lapin ammattiopiston tarjoamiin muihin yhteisiin palveluihin sekä korkeakoulukonsernin tukipalvelukeskuksen tarjoamiin palveluihin.

Opiskelu Lapin matkailuopistossa

Opetussuunnitelmaperusteista ammatillista koulutusta (526 nuorta opiskelijaa) annetaan Lapin matkailuopiston toimipisteissä. Kokiksi, tarjoilijaksi, matkailupalveluiden tuottajaksi voi opiskella kaikissa yksiköissä. Matkailuvirkailijaksi ja vastaanottovirkailijaksi opiskellaan Kittilässä ja Rovaniemellä. Kodinhuoltajaksi tai toimi-

tilahuoltajaksi opiskellaan pääsääntöisesti Rovaniemellä. Talouskoulun opinnot suoritetaan Rovaniemellä.

Lukio-opintoja ja sitä myöten ammattilukion kaksois- tai kolmoistutkintoja voi suorittaa kaikissa toimipisteissä. Rovaniemellä lukio-opintoja järjestää Rovaniemen aikuislukio, ja Sodankylässä sekä Kittilässä järjestämisestä vastaavat kunnan lukiot. Tällä hetkellä Lapin matkailuopiston opiskelijoista noin 125 suorittaa ammattilukiossa kaksois- tai kolmoistutkintoa.

Lapin matkailuopistoon kuuluvan Levi-Instituutin nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajien koulutus jatkuu Levi-Instituutissa. Samalla jatkuu myös yhteistyö Lapin ammattiopiston palvelu-alojen nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajan koulutuksen sekä Lapin urheiluopiston kanssa.

Vuoden 2010 tammikuussa aloitettu matkailu-, ravitsemis- ja talousalan aikuiskoulutuksen ja työelämän kehittämispalveluiden toimintamalli jatkuu entisellään. Aikuiskoulutuksen tavoitteena on tuottaa noin 160 tutkintoa vuodessa.

Opiskelijalle Lapin matkailuopiston perustaminen näkyy erityisesti opintojen valinnaisuuden lisääntymisenä.

Koulutuksen järjestäminen

Ammatillisen koulutuksen marata-alan opetus järjestetään edelleen Toripuistikossa, Levi-Instituutissa ja Sodankylä-Instituutissa. Korkeakoulusteen koulutus järjestetään pääsääntöisesti Viirinkankaalla Matkailualantutkimus- ja koulutusinstituutintiloissa. Instituutin tavoitteena on tarjota korkea-asteen opintoja jatkossa koko maakunnassa.

Yhteistyö Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun kanssa syvenee. Tulevaisuudessa osa ammatillisessa koulutuksessa suoritettavista opinnoista voidaan hyödyntää jatko-opinnoissa ammattikorkeakoulussa tai

yliopistossa. Opiskelijan valmistumista pyritään nopeuttamaan, ja väylät jatko-opintoihin paranevat. Myös opintojen henkilökohtaistaminen kaikilla koulutusasteilla paranee. Opetuksen taso ja monipuolisuutta voidaan entisestään parantaa opettajien työskennellessä yhdessä ilman koulutusasteiden luomia raja-aitoja.

Muutoksen merkitys henkilöstölle

Lapin matkailuopiston perustamisen myötä Lapin ammattiopiston marata-alan henkilöstö siirtyy Lapin matkailuopiston henkilöstöksi. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen henkilöstön palvelussuhteet säilyvät ennallaan Rovaniemen koulutuskuntayhtymässä.

Lapin matkailuopiston Toripuistikon toimipisteessä on vuoden 2011 alussa 362 opiskelijaa ja 49 henkilöstöön kuuluvaa. Levi-Instituutissa opiskelijoita on 112 ja henkilöstöä 10. Sodankylä-Instituutissa opiskelijoita on 50 ja henkilöstöä 5. Tilapalveluihin kuuluvaa henkilöstöä eri toimipisteissä on yhteensä noin 10. Lisäksi aikuis-koulutusta järjestetään kaikissa Lapin kunnissa, tavoitteena tuottaa 160 tutkintoa vuosittain.

Lisätietoa sekä ajankohtaisia tiedotteita Lapin matkailuopiston toiminnasta löytyy osoitteesta www.lapinmatkailuopisto.fi.

Eero Korhonen, varajohtaja
Petteri Nissinen, **Tiina Kaksonen** ja
Pasi Kokko, tiedottajat
Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti

Lue lisää osoitteessa www.oajlappi.fi

LAPIN
MATKAILUOPISTO
 LUC

Yliopistojen opetusalan liitto YLL

Yliopistojen lehtoreiden liitto YLL on muuttanut nimeään. Uusi nimi on Yliopistojen opetusalan liitto YLL. Nimen muutosta lähdettiin pohtimaan liitossa, kun yliopistojen tehtävännimikkeet ovat muuttuneet yliopistouudistuksen myötä ja esimerkiksi lehtorinimikettä ei sellaisenaan ole nykyisissä nimikkeiden listassa. Uusi nimi kattaa paremmin kuin entinen kaikki opetuksen piirissä työskentelevien nimikkeet. Nimen muutosta pohditaan nyt YLL:n paikallistalolla. Lapin yliopiston lehtorihdistyksen nimi tulee myös muuttamaan, mutta kiirettä ei ole. Annamme itsellemme aikaa ajatella ja tuumaila nimenmuutosta yhdistyksessämme.

Yliopiston toiminnassa opetus ja tutkimus kietoutuvat yhteen ja ne ovat toisiaan tukevia rinnakkaisia prosesseja. Jokainen opettaja tutkii ja opettaa yliopistossa, ja kaikilta opetus- ja tutkimuksen henkilöstöön kuuluvilta työntekijöiltä vaaditaan tasokkaan opetustyön lisäksi korkeatasoista tutkimusta. YLL:n tavoitteena on tukea opettajan ja tutkijan työtä siten, että molemmille tehtäville jää riittävästi aikaa. Kuitenkin haasteita riittää ajan riittävyyden suhteen, sillä kokonaistyöaika 1600 tuntia täyttyy kontaktiopetuksella, suunnitellulla ja opiskelijoiden ohjauksella. Aikaa tutkimukselle löytyy lähinnä vapaa-aikana.

YLL on pohtinut yliopistojen opettajien urapolun luomista. Yliopistojen tutkijauramalli on hyvä asia, ja samankaltainen urapolku pitäisi rakentaa myös opetuspainotteisiin työtehtäviin. Tutkijan urapolun seuraaminen on näkyvää, sillä tehty tutkimus julkaistaan. Tutkija voi julkaisuillaan helposti osoittaa osaamistaan ja kehittymistään tutkimusuralla. Vaikka periaatteenä yliopistoissa on, että kaikki opetus- ja tutkimushenkilöstöön kuuluvat opettavat ja tutkivat, painottuu toisissa työtehtävissä opetus. Opet-

tajan työn kehittymistä on vaikea osoittaa, sillä laadukkaasta opetustilanteesta ei useinkaan jää jälkiä luento-, harjoitus- tai seminaarisalin ulkopuolelle. Opiskelijoiden kanssa käydyt mielenkiintoiset keskustelut ja saatu myönteinen palaute lämmitävät opettajan mieltä, mutta näistä ei useinkaan jää näkyviä tuotoksia. Opetuksen palautejärjestelmiä on toki käytössä, mutta niiden painoarvo jää tutkimusansioiden varjoon. Opetus- ja tutkimushenkilöiden vuosittaista kehitystä arvioidaan keräämällä tietoa tutkimusansioista. Opetusansiota ei kysellä ja tietoa ei kerätä opetusmenetelmien ja sisällön kehittämistä, pedagogisten innovaatioiden luomisesta ja opettajan työssä kehittymisestä.

Haasteena on löytää tasapaino opetuksen ja tutkimuksen tekemisen välille. Nämä molemmat ovat yliopistojen perustehtäviä, eivätkä ne ole erillisiä saarekkeita opettajan työssä. Molempia tulee arvostaa ja sen tulisi näkyä yliopistojen opettajien arjessa.

Outi Ylitapio-Mäntylä
puheenjohtaja
Lapin yliopiston lehtorit ry

Lapin yliopiston luokanopettajakoulutus

Hyvä opettaja ohjaa monenlaisten oppijoiden oppimista, hallitsee opetettavan asian ja on valmis opiskelemaan uutta, käyttää monipuolisesti opetusmenetelmiä sekä varioi oppimisympäristöjä. Hän tekee yhteistyötä kollegojen, muiden asiantuntijoiden ja ennen kaikkea vanhempien kanssa. Lisäksi hyvä opettaja kykenee kriitiseen itsereflektioon ja sitä kautta jatkuvasti kehittyä omassa työssään.

Lapin yliopiston luokanopettajakoulutuksen tavoitteena onkin kouluttaa vahvoja pedagogiikan ja didaktiikan asiantuntijoita, jotka kykenevät toimimaan luovasti ja joustavasti muuttuvissa olosuhteissa ja joilla on kyky yhteistoiminnalliseen työskentelyyn sekä ammattiryhmän sisällä että moniammatillisessa yhteistyössä. Tähän tavoitteeseen päästään hyödyntämällä Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan ohella myös muiden tiedekuntien erityisosaamista.

Opiskelijoita tuetaan kasvussa oman opettajaidentiteetin ja pedagogiikan rakentamiseen sekä laaja-alaiseen, tutkivaan ja kehittyvään opettajuuteen. Näin opettajaopiskelija rakentaa koko koulutuksensa ajan omaa pedagogista käyttöteoriaansa: opiskelijat pohtivat kriittisesti omaa opettajuuttaan ja hankkivat valmiuksia koko opettajauran ajan jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseensä ja ymmärtävät myös opettajan täydennyskoulutuksen merkityksen. Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetus- ja kasvatusalan täydennyskoulutusyksikkö tarjoaa laaja-alaisesti koulutusvaihtoehtoja niin ammatti- kuin tutkimusopinnoissa.

Lapin yliopiston luokanopettajakoulutusta läpäisevänä periaatteena on inklusiivisuus, joka korostaa sekä opiskelijoiden että oppilaiden osallisuutta. Myös vuoden alusta voimaan tulleet perusopetuslain muutokset ottavat selkeän askeleen kohti inklusiivista koulupedagogiikkaa. Tämä osallistava koulu -ajattelu ei voi toteutua ilman taloudellisia panostuksia perusopetukseen ja sen tukemiseen. Luokanopetta-

jakoulutuksessa opettaja saa valmiudet rakentaa inklusiivista koulua, eikä kehitys saa kariutua resurssien puutteeseen.

Luokanopettajakoulutuksessa opetuksen monimuotoinen eriyttäminen nähdään luonnollisena osana oppimisen ohjaamista ja tukemista. Koulutuksen toteutusperiaatteina ovat yhteisöllisyys, teorian ja käytännön integrointi sekä tutkiva ja toiminnan kautta tapahtuva oppiminen. Luentojen ohella opintoja järjestetään pienryhmäopetuksena seminaari- ja harjoitemuotoisesti, jolloin vuorovaikutuksellisuus opettajan ja opiskelijoiden välillä sekä opiskelijoiden kesken mahdollistuu. Opintoihin sisältyy neljä ohjattua opetusharjoittelua, joiden aikana hankitaan käytännön kokemusta monenlaisten oppijoiden oppimisen ohjaamisesta, perehdytään erilaisiin tutkimusmenetelmiin sekä tutkitaan omaa oppimista ja opetusta. Tieteellisen kirjoittamisen valmiudet kehittyvät koko opiskeluprosessin ajan lähtien esseistä, oppimispäiväkirjoista ja seminaaritöistä edeten kandidaatin ja pro gradu -tutkielmaan. Näin opettajakoulutus antaa opettajaksi valmistuvalle myös mahdollisuudet jatkaa, niin halutessaan, tutkimustyön parissa.

Opettajankoulutuksella yleensä sekä erityisesti Lapin yliopiston luokanopettajakoulutuksella on laaja yhteiskunnallinen merkitys, kouluttaahan yliopistomme opettajia koko Suomen ja erityisesti pohjoisen Suomen opettajatarpeeseen. Juuri nyt toivomme kaikilta kansanedustajilta sekä kuntapäätäjiltä laajakatseisuutta koulutusjärjestelmän ja opettajakoulutuksen kehittämiseksi. Tämä voi toteutua vain siten, että myös ns. ruuhka-Suomen ulkopuolisten opettajankoulutusyksiköiden toiminta mahdollistetaan.

**Outi Kyrö-Ämmälä ja
Sirpa Eskelä-Haapanen**

OAJ:n kestävän kehityksen ohjelma - miksi, mihin pyritään ja miten?

Miksi?

Aineellisen hyvinvointimme rakennusaineiden rajallisuuteen havahduttiin yleisellä tasolla, kun Rooman klubi julkaisi tutkimuksensa Kasvun rajat vuonna 1972. Samoin nousi esiin myös luonnon kantokyvyn rajallisuus. Muutamassa sadassa vuodessa ihmisten määrä on noussut hurjasti elintason ja tuotannon kasvun mukana, mikä seurauksena luonnon monimuotoisuus on myös vähentynyt ennen näkemätöntä vauhtia.

Energiahuoltomme on vahvasti riippuvaa fossiilista polttoaineista, joiden laajamittainen käyttö on aiheuttamassa nopeaa ilmastomuutosta. Elinympäristömme nopea muutos on aiheuttanut suuria sosiaalisia paineita eri ihmis-yhteisöjen sisällä ja niiden välillä. Jatkossa koko ihmiskuntaa koskettavia suuria haasteita ovat:

- Kuinka teknistaloudellinen toiminta saadaan ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväälle pohjalle, ja erityisesti kuinka energiatuotanto ja -kulutus saadaan ekologisesti kestäväälle pohjalle?

- Kuinka väestönkasvu saadaan pysäytettyä sekä väestömäärä laskettua ekologisesti kestäväälle tasolle?

Kestävään kehitykseen pyrittäessä haetaan tasapainoa luonnon ja ihmisen toiminnan välille sekä ihmisyyteen omien toimintojen välille. Nykyisin useimmat kestävään kehitykseen liittyvistä haasteista ovat koko maapalloa sekä ihmiskuntaa koskettavia ja niin suuria, että niitä lähestyminen yksilötasolta tuntuu jopa mahdolltomalta. Kuitenkin yhteisöt muodostuvat yksilöistä ja isoa muutosta on helpompi lähteä toteuttamaan pienin askelin ruohonjuuritasolta kuin jäädä odottamaan, että asia hoidettaisiin ylhäältäpäin kuntoon kertaheitolla.

Opettajat muodostavat valveutuneen avainryhmän, joka on hyvin tietoinen kestävään kehitykseen liittyvistä haasteista ja ongelmista. Opettajat ovat kasvattamassa ja kouluttamassa tulevia sukupolvia, jotka joutuvat kohtamaan kestävään kehitykseen liittyviä haasteita huomattavasti laajemmin ja syvällisemmin kuin mikä on tilanne tänään. OAJ:n kestävän kehityksen ohjelman avulla tuetaan opettajia tässä äärimmäisen arvokkaassa ja tärkeässä työssä.

Mihin pyritään?

OAJ:n kestävän kehityksen ohjelma muodostuu kolmesta vaiheesta tai osa-alueesta: 1) järjestön oman toiminnan toteuttaminen kestäväan kehityksen periaatteiden pohjalta, 2) kestäväan kehityksen periaatteiden esille tuominen ja edistäminen valtakunnallisessa koulutus- ja palkkapolitiikassa ja 3) kestäväan kehityksen edistäminen sekä tukeminen opetustyössä ja oppilaitoksissa. Kullakin osa-alueella ovat omat tavoitteensa ja toteuttajansa.

Miten lähdetään liikkeelle?

Kullekin osa-alueelle laaditaan oma jatkuvaan parantamiseen ja aikakiertoon perustuva suunnitelma, jossa on neljä eri vaihetta 1) tilannekartoitus ja tavoitteiden asettaminen, 2) tavoitteiden pohjalta laadittu toimenpideohjelma, 3) toteutus ja seuranta, 4) toteutuman vertaaminen ja tavoitteisiin. Tavoiteasettelussa lähdetään liikkeelle pienin askelin ja niin että mahdollisimman moni asianosainen voi osallistua suunnitteluun ja tavoitteiden asetteluun. Tavoitteena on hanke, joka kasvaa alhaalta ylöspäin

ja jonka omistajat kokevat sen omakseen, ovat sitoutuneita ja motivoituneita. Tavoitteena ei ole luoda uusia rakenteita tai byrokratiaa, vaan hanketta toteutetaan mahdollisimman paljon jo toiminnassa olevien aktiviteettien ja rakenteiden avulla.

Järjestötoiminnan osa-alueen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa OAJ:n toimisto. Ensimmäinen suunnittelu- ja toteutusjakson pituudeksi on asetettu vuosi. Tilannekartoituksessa on selvitetty mahdollisuuksia toteuttaa järjestötoiminnoille energia- ja materiaalitehokkuuskatselmuksia. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet kehittää toimistotyöskentelyä, niin että toimisto voi hakea WWF:n Green Office -sertifiointia. Kartoitusvaiheen pohjalta määritetään käytännön tavoitteet, toteutuksen seuranta ja arviointi.

Koulutus- ja palkkapolitiikan osalta vastuullisia ovat OAJ:n toimisto sekä järjestön luottamushenkilöt. Osa-alueen ensimmäiseksi kiertoajaksi on esitetty neljää vuotta niin, että se on synkroniassa hallituskausien sekä OKM:n Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman laadinnan kanssa. Aluksi tavoitteena on nostaa vahvasti esiin opetustyöhön liittyvät viihtyvyys-, jaksamis-, turvallisuus- ja hyvinvointiasiat työehtoneuvotteluissa ja kansallisessa koulutuspolitiikassa. Tämän osa-alueen tilanne- ja tavoitekartoitusta käynnistyy loppukeväästä 2011.

OAJ on jatkossakin aktiivisesti mukana OKKA-säätiön ympäristösertifioinnissa sekä

Suomen ympäristökasvatuksen seuran Vihreä lippu toiminnassa. Edellä esitetyn yhteistyön tueksi kehitetään myös järjestön omaa KEKE-toimintaa. Osa-alueen toiminta aloitetaan alueyhdistysten yhteisellä kehitysseminaarilla, jossa kartoittamaan jäsenten ja alueyhdistysten odotuksia ja tarpeita sekä laaditaan KEKE-tuki opettajille toiminnan tavoitteet ja aikataulu. Kehitysseminaari on tarkoitus järjestää mahdollisuuksien mukaan vielä vuonna 2011.

Lauri Kurvonen
erityisasiantuntija
OAJ

Lue lisää osoitteessa www.oajlappi.fi

LIISA ANSALA

Lähiedustaja

SUOMI PÄRJÄÄ OSAAMISELLA

Jokaiselle on annettava mahdollisuus olla oman onnensa seppä. Tasa-arvoinen ja laadukas koulutusjärjestelmä peruskoulusta korkea-asteelle on hyvinvointivaltion peruspilari.

LIISAANSALA.fi

Lapin liiton hallituksen jäsen • Rovaniemen kaupunginvaltuutettu
Keskustan puoluevaltuuston jäsen

Asiaa.

Ilmoituksen maksaja
Pohjoisen parhaaksi ry

Eduskuntavaalit 2011

Opettajataustaisten lappilaisten kansanedustajaehdokkaiden haastattelut

ESITETYT KYSYMYKSET

1. Tuleeko kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla olla subjektiivinen päivähoito-oikeus ja miksi?
2. Miten perusopetuslain muutokset ja lukiokoulutuksen kehittämistyöryhmän ehdotukset vaikuttavat lappilaiseen yleissivistävään koulutukseen?
3. Ammatillisessa koulutuksessa merkittävä osa opiskelusta tapahtuu työpaikoilla. Miten Lapissa voidaan turvata laadukkaat työpaikat, joissa opiskelijat oppivat työelämän tarvitseman ammattitaidon?
4. Millaisena näet Lapin yliopiston tulevaisuuden?

Matti Korteniemi

*Matemaattisten aineiden lehtori
Tornio
kansanedustajaehdokas
Vihreä liitto*

1. Tulee olla subjektiivinen oikeus päästä ainakin kolmesti viikossa puolipäivähoitoon, -kerhoon ja enemmänkin, jos lapsen etu sitä vaatii. Toisaalta vanhempien, jotka ovat molemmat kotona, tulee hoitaa lapsensa pääsääntöisesti kotona, ellei opiskelu ja tilapäistyö edellytä päivähoitoratkaisuja. Lapselle, varsinkin leikkiikäiselle yksin kotona elävälle on tärkeää päästä välillä leikkimään samanikäisten seurassa. Jos perheessä on kroonista sairautta, masennusta tms., lapsen tulee päästä pysyvään päivähoitopaikkaan.

2. Näyttää siltä, että peruskoulussa uuden lain myötä oppilashuolto paranee ja tukiopeutuksen määrä sekä laatu tulevat lisääntymään. Varhainen puuttuminen ja oppilaisiin kohdistettujen tukitoimenpiteiden seuranta ja jatko-toimenpiteet paranevat. Koulukuraattorin tai psykologin juttusille mennään entistä herkemmin. Samaan suuntaan vaikuttaa oppilasterveydenhuollon paraneminen, myös lukiossa. Mielestäni lukiokoulutusta tulee kehittää myös

jatkossa omana koulutusmuotonaan ja korkeakouluopintoihin valmistavana koulutuksena.

3. Yritysten ja oppilaitosten tulisi olla tiiviissä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, jotta koulu tietää, mitä yritys odottaa ja päinvastoin. Työpaikalla tulee olla nimetty henkilö, joka sitoutuu ja ottaa myös vastuun nuoren opettamisesta ammattiin (mestari/kisälli). Ammattiin opettavia yrityksiä tulisi myös palkita/tukea. Työssäoppimisjärjestelmä vaatii myös valvontaa ja ohjausta toimiakseen oikein.

4. Lapin yliopisto pärjää erikoistumalla arktiseen tutkimukseen, verkottumalla hyvin ulkomaille, erityisesti Barentsin alueelle ja täydentää sopivasti korkeakoulukonsernin koulutustarjontaa teoreettisilla jatko-opinnoilla ja tutkimusmahdollisuuksilla. Yhteistyötä ja verkottumista myös kotimaan yliopistojen kanssa.

Pirkka Aalto

*FM, biologian ja maantiedon lehtori
vararehtori
Kemijärvi
kansanedustajaehdokas
Kristillisdemokraatit*

1. Subjekttiivinen päivähoito-oikeus voitaisiin rajata puolipäiväiseksi silloin, kun jompikumpi tai molemmat lapsen vanhemmista ovat kotona, mikäli kokopäiväistä päivähoitotarvetta ei ole todettu tarpeelliseksi tukitoimenpiteeksi esim. lastensuojelun avohuollossa. Nykyisen päivähoito-oikeuden perusteltu rajaaminen toisi kunnille 60 miljoonan euron vuosittaiset säästöt, ja lapset saisivat viettää enemmän aikaa vanhempiensa kanssa.

2. Perusopetuslain muutokset esimerkiksi tehostetun ja erityisen tuen suhteen ovat hyviä ja helpottavat oppilashuoltoa, ja olenkin jo päässyt perehtymään niihin perusteellisesti Kemijärven Kelpo -työryhmän jäsenenä. Sen sijaan tuntijakouudistuksen kanssa pitää olla tarkkana, ja esimerkiksi taito- ja taideaineita ei saisi lisätä reaaliaineiden kurssien kustannuksella. Ennenmin vaikka lisätään jonkin verran perusopetuksen tuntimääriä. Lisäksi valinnaisuuden lisääminen niin peruskoulussa kuin lukiossakin voi lisätä koulujen eriarvoisuutta, koska kaikilla kouluilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia järjestää valinnaisaineiden opetusta.

3. Pk-yritysten työllistämisedellytyksiä pitää parantaa mm. vähentämällä palkan sivukuluja ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän osalta määräajaksi. Lisäksi yrittäjän sosiaaliturvaa on parannettava, yksinään toimivan yrittäjän ongelmia on purettava ja yrittäjien perheenjäsenien työttömyysturvaa on kehitettävä. Yritysten perustamiseen tulee kannustaa riittävällä starttirahoituksella ja erityisesti nuoria tulisi kannustaa ryhtymään yrittäjiksi. Työllistämistoimenpitei-

tä tulee tehostaa etenkin nuorten ja pitkäaikaisesti työttömien tilanteen helpottamiseksi. Lyhytkestoisien työn vastaanottamiseen liittyvät kannustinloukut tulee purkaa, jotta työn vastaanottaminen kannattaa aina.

4. Lapin yliopiston tulevaisuuden avainsanoja ovat pohjoisen ja arktisen alueen tutkimus, kansainvälisen matkailun tutkimus ja Barentsin alueen yhteistyö – sillä onhan kyseessä poikkeuksellisen pohjoisessa, matkailullisestikin mielenkiintoisella alueella sijaitseva yliopisto. Jotta Lapin yliopisto olisi jatkossa yhä selkeämmin profiloitunut kansainvälinen tiede- ja taideyliopisto, sen tulisi määrittää tarkemmin painoalansa, selkeyttää taiteellisen toiminnan ja muotoilun roolia ja kytkeä ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävä konserniyhteistyö entistä tiiviimmin yliopiston omaan toimintaan. On erittäin tärkeää, että Lapissa on jatkossakin kansainvälisesti tunnettu ja monella tasolla toimiva yliopisto!

Eero Ylitalo

*hallintotiet. kand., toimipaikkapäällikkö
Pello
kansanedustajaehdokas
Suomen Keskusta*

1. Kyllä. Päivähoidolla on kodin ja koulun ohella tärkeä kasvatuksellinen tehtävä. Valtaosa perheistä on tänä päivänä lapsiluvultaan pieniä, ja entisajan sosiaalistumista ei pääse siellä tapahtumaan. Päivähoitopaikassa tämä tärkeä ominaisuus mahdollistuu.

2. Perusopetuksen osalta yksi keskeisistä tavoitteista on erityisopetuksen integroiminen yleisopetukseen. Myös erityisoppilaan määrittelyprosessissa korostetaan opettajan ammatillista osaamista. Nämä ovat hyviä ja perusteltuja tavoitteita. Onnistuakseen ne vaativat kuitenkin henkilöstön koulutusresurssien lisäämistä. Tätä ei ole huomioitu ehdotuksen kustannuslaskelmissa.

Lukion osalta valinnaisten aineiden lisääminen tuo varsinkin pienille Lapin lukioille haasteita. Liika valinnaisuus vaikeuttaa sekä taloudellisesti että pedagogisesti mielekkäiden ryhmien aikaansaamista. Se myös voi johtaa siihen että opiskelijat valitsevat vain helpoimmat aineet, ja näin meillä jää osaamispotentiaali vajaakäytölle.

Verkko-opetuksella voidaan helpottaa tilannetta, mutta lähiopetuksen korvaajaksi siitä ei vielä nykyisellä tekniikalla ja verkkonopeuksilla ole. Tekniikan lisäksi verkko-opetus edellyttää myös henkilöstön kehittämistä.

3. Työelämän ja oppilaitosten yhteistyön tulee entistä enemmän muuttua yhteistoiminnaksi. Molemmilla on annettavaa toisilleen. Opet-

tajien työelämän jaksoja tulee lisätä entisestään, mutta myös työpaikkojen esimiesasemassa olevien tulisi toimia määrättyjä jaksoja oppilaitoksessa. Vuorottelu lisää molemminpuolista ymmärtämystä ja tiivistää yhteistyötä. Siitä se laatu syntyy.

4. Lapin Yliopistolla on tärkeä rooli Lapille ja koko valtakunnalle. Valtiovallan on syytä turvata sen perusrahoitus jatkossakin. Pohjoisen elinkeinoelämäkin on toimenpiteillään osoittanut että sen mielestä Lapin Yliopiston tulevaisuus on turvattu. Lahjoituksina kerättävä pääomarahoituksen yksityinen osuus on saavuttamassa asetetun tavoitteen hyvässä aikataulussa. Nämä toimenpiteet antavat uskoa tulevaisuuteen.

Liisa Ansala

*kasvatustieteiden kandidaatti
Rovaniemi
kansanedustajaehdokas
Suomen Keskusta*

1. Subjektiiivinen päivähoito-oikeus on hyvä asia, joka on nähtävä nimenomaan lapsen oikeutena. Oikeus päivähoitoon kuuluu kaikille, esimerkiksi varallisuuteen katsomatta. Poliittikalla tulee kuitenkin luoda järjestelmiä, jotka kannustaisivat vanhempia hoitamaan pieniä, alle kolme vuotiaita lapsia kotona. Perhepolitiikassa keskeisiä asioita ovat myös tasa-arvoinen lapsilisäjärjestelmä ja perheverotuksen käyttööotto.

2. Erityisesti lukiokoulutuksen uudistamisen suositukset ovat mahdollisuus opiskelijan osaamisen takaamiseksi. Sekä lukiokoulutuksen, että perusopetuksen uudistuksissa on pidettävä huolta, että kunnille taataan riittävät resurssit uudistusten toteuttamiseksi tasa-arvoisesti koko Suomessa.

3. Lapissa huomattava osa työpaikoista löytyy yksityiseltä sektorilta. Erityistä huomiota tu-

lee siis kiinnittää pienten ja keskisuurten yritysten toimintamahdollisuuksien edistämiseen esimerkiksi verotuksellisin keinoin.

4. Lapin yliopisto on tulevaisuudessa keskeinen Lapin ja arktisten alueiden koulutuksen ja tutkimuksen kehittäjä. Yliopistolla on kaikki edellytykset menestystarinaaan, kunhan valtiolta turvataan riittävä perusrahoitus koulutuksen ja tutkimuksen laadun takaamiseksi. Myös maakunnan toimijoiden on sitouduttava yliopiston kehittämiseen palautteen antajina ja yhteistyökumppaneina.

Pekka Heikkinen

*kasvatustieteen maisteri
koulunjohtaja
Sodankylä
kansanedustajaehdokas Kokoomus*

1. Kyllä, koska se on hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluva perusoikeus, mutta sen rinnalla voitaisiin tarjota vaihtoehtoisia järjestelyjä perhetilanteiden mukaisesti.

2. Muutosten tarkoitus on yhdenmukaistaa käytäntöjä, jotka ovat jossain kunnissa olleet käytössä. Toivottavasti byrokratia ei hirveästi lisääntyisi tämän kautta tarpeettomasti. Opettajien työtä tämä ainakin lisää, toivottavasti näkyy myös palkkapussissa. Tuntijako-uudistusta en kommentoi, kun se ei mennyt läpi.

Toivottavasti mahdollisimman monessa Lapin kunnassa tarjotaan edellen lukiokoulutusta. Erityisen huolissaan olen pienten kuntien lukioiden ja tämän vuoksi pieniin kuntiin pitää kohdentaa erityistä tukea tässä asiassa.

3. Yrityksille on tehtävä houkuttelevaksi ja kannattavaksi tarjota harjoittelupaikkoja, ja loppujen lopuksi on firmojen oma etu, että he saavat uusiksi työntekijöiksi kuranttia tavaraa.

4. Toivottavasti korkeakoulukonserni-hanke onnistuu tavoitteissaan. Lappi tarvitsee ehdottomasti oman yliopiston.

Educa-messuilta eväitä koulun arkeen

Educa-messut järjestettiin Helsingissä tammikuun lopussa. Ennätysmäärä kasvatusalan ammattilaisia kokoontui saamaan täydennyskoulutusta ja hakemaan ideoita omaan arkityöhönsä. Messuilla järjestettiin myös luentoja ja seminaareja kaikille opettajaryhmille.

Opetusministeri Henna Virkkusen puheenvuoro käsitteli suomalaisen koulutuksen haasteita. Koulutustaso on Suomessa OECD-maiden keskitasoa mutta ei huippua, ja tavoitteeksi onkin asetettu, että vuonna 2020 korkeakoulututkinto on 42 prosentilla 30–34-vuotiaista ja että 18–24-vuotiaista opinnot keskeyttää enintään 8 prosenttia.

Hallitusohjelman mukaan toteutettavalla Perusopetus paremmaksi -hankkeella ohjataan tänä vuonna perusopetuksen laadun parantamiseen noin 80 miljoonaa euroa, ja Osaava-ohjelmalla tuetaan opetushenkilöstön täydennyskoulutusta noin 8 miljoonalla eurolla. Seuraavalla hallituskaudella keskeisiä kysymyksiä ministerin mukaan ovat mm. perusopetusuudistus, lukion kehittäminen, ammattikorkeakoulujen rahoituksen ja hallinnon uudistus, varhaiskasvatuksen hallinnon siirto ja perusopetuksen resurssien takaiminen tiukasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta.

OAJ:n puheenjohtaja Olli Luukkainen analysoi omassa esityksessään vanhan ja tulevan rajapintoja. Puheenvuoro sisälsi myös Pisa-tulosten analyysia. OAJ katsoo, että Pisa-tulokset todistavat suomalaisen opettajien tehneen jälleen kerran loistavaa työtä. ”Merkitystä ei ole sillä, monentenako kansainvälisesti ollaan, vaan mikä on kehityksen suunta ja miten tulokset suhtautuvat aikaisempiin tuloksiimme.” Huolensa Luukkainen ilmaisi siitä, riittävätkö koulutuksen karsitut resurssit jatkossakin vastaamaan yhteiskunnallisen tasa-arvon edistämiseen.

Puheenvuorossaan Luukkainen esitteli myös OAJ:n aktiivitoimijoille tammikuussa tehdyn kyselyn tuloksia. Opettajat kokevat merkittävimmiksi ongelmiksi johtamisen, työtilat ja niukat resurssit. Pikkaisemmin pitäisi saada kuntoon lisääntyvät oheistehtävät, tytyymättömyys palkkaan ja erityisopetuksen ongelmat.

Luukkainen korosti, että opettajuus on professio, ei mikä tahansa työ muiden töiden joukossa. ”Tämän päivän ratkaisujen perustana voi ja saa olla ainoastaan tuleva hyvä!”

Opetushallituksen pääjohtaja Timo Lankisen esitys keskittyi pohtimaan tasa-arvoisten koulutuspalveluiden toteutumista. Tasa-arvoisilla koulutusmahdollisuuksilla on Lankisen mukaan monenlaisia merkityksiä. Niillä on väliä mm. yksilön mahdollisuuksien, yhteiskunnan demokratian ja taloudellisen kasvun vuoksi. Koulutuksen tehtävänä on mm. vahvistaa yksilön elinoloja ja vahvistaa demokratiaa. Näiden rinnalla koulutuksella on taloudellinen tehtävä ja moraalaisia haasteita.

Tasa-arvoa tulee Lankisen mukaan tarkastella koulutukseen pääsyn, koulutusjärjestelyjen, koulutuksen tulosten ja mahdollisuuksien näkökulmasta. Koulutukseen pääsyssä ja saavutetuissa oppimistuloksissa ei saa esiintyä systemaattista sukupuolten, alueiden tai väestöryhmien välisiä eroja, ja kaikilla tulee olla yhtäläinen mahdollisuus koulutukseen varhaiskasvatuksesta huipputasoon erityisosaajaksi. ”Yleisessä keskustelussa korostuu joskus liiaksi pyrkimys yhtäläisyyteen ja samanlaisuuteen. Koulutukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet voivat myös olla ylimitoitettuja – koulu ei voi kompensoida muun yhteiskunnan patologioita.”

Muita paljon yleisöä keränneitä asiantuntijoita olivat mm. Jouni Välijärvi ja Jari Sinkkonen. Professori Välijärvi keskittyi esityksessään pohtimaan opettajan ammatin houkuttelevuutta. Useimmissa kehittyneissä maissa pula ammattitaitoisista opettajista on arkipäivää, kun taas Suomessa halukkuus opettajan ammattiin on pysynyt korkeana. Tosin halukkuus siirtyä toisiin ammatteihin on kasvussa etenkin alle viisi vuotta opettajina toimineiden keskuudessa. Meneillään onkin Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä -hanke, joka ennakoii opettajatarpeita ja opettajien osamisvaatimuksia.

Dosentti Sinkkonen analysoi koulun merkitystä lapsen ja nuoren tasapainoiselle kehitykselle. Hänen mukaansa opettaja ei ole lapsen terapeutti, mutta opettajalla voi olla valtava terapeuttinen merkitys omassa roolissaan. Koulu antaa lapselle turvallisen rakenteen, ja lapsi tarvitsee sääntöjä ja rutiineja. Eräs turvallisuuden peruspilareista onkin ennakoitavuus. ”Sosiaalisten perusvalmiuksien ja käytöstapojen opettaminen kuuluu vanhemmille, niitä vain hiotaan koulussa entistä täydellisemmiksi.”

Eräs eniten yleisöä kiinnostaneista messutapahtumista oli Suuri koulutuskeskustelu eli vuoden ensimmäinen merkittävä eduskuntavaalipaneeli, jonne kaikki suuret puolueet olivat lähettäneet puheenjohtajansa tai muun koulutusalan asiantuntijansa. Parituntinen keskustelu sisälsi joitakin räväkkiä mielipiteitä, mutta merkittäviä lupauksia poliitikot eivät halunneet opettajille antaa.

Jaakko Sarmola

Palkittuja opettajia

Vuoden lappilainen opettaja

Vuoden lappilainen opettaja on Karihaaran koulun musiikinopettajana kolmisenkymmentä vuotta toiminut musiikkikonkari Jouko Kakko. Hän on innostanut satoja lapsia ja nuoria musiikin harrastajiksi ja musiikin ammattilaiseksi.

Lapin aluehallintovirasto yhdessä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä OAJ:n Lapin alueyhdistyksen kanssa nimesivät Vuoden 2010 lappilaisen opettajan useiden monipuolisesti ansioituneiden ehdokkaiden joukosta.

Tiedän sinun harrastaneen kaikenlaista, mutta miten musiikista tuli osa ammattiasi?

”Aikoinaan Raahessa meillä oli vaatimaton kesämökki, jossa jo silloin suuri perheemme vietti kesiään. Nuo ajat ovat säilyneet onnellisina ja lämpöisinä muistoissa mielessäni. Isäni soitti mandoliinia ja naapurin miehissäkin löytyi pari musikanttia, jotka silloin tällöin, varsinkin juhannuksina, soittelivat soittimiaan. Ne, jotka eivät muuta osanneet, soittivat kattilan kansia tai jotain vastaavaa. Marssittiin ympäri saarta ja isäni taisi olla soittajista paras, ainakin minun mielestäni. Opin ensimmäiset kappaleet seuraamalla isäni soittoa. Ensimmäinen oikea kappale, jonka olin opetellut aivan korvakuulolta, oli pelatusarmeijalaulu ”Musta Saara”. Tämän osasin jo kuusivuotiaana. Soitin siis mandoliinia. Kemissä aloin opetella viulun soittoa, jossa edistyin ihan hyvin.

Kun pääsin oppikouluun, silloiseen Kemin poikalyseoon, lähdin kokeilemaan musiikinopettaja Jaakko Mattilan yllytyksestä seurakunnan torvipojissa soittamista. Trumpetti tuntui minulle sopivalta, koskapa soitan sitä vieläkin. Porukassa soittaminen oli kivaa, ja viulu sai väis-

tyä. Pääsin jo nuorena Kemin soitannolliseen seuraan, joka oli Kemin kaupunginorkesterin edeltäjä. Siitä lähtien olen soittanut trumpettia erilaisissa kokoonpanoissa, mm. Kemin, Jyväskylän ja Hämeenlinnan big bandeissa, soul- ja bluesyhtye Battagliassa, lukuisissa puhallinporukoissa, mm. edelleen Kemi-seitsikossa sekä useita vuosia Kemin kaupunginorkesterissa.

Pakko vielä sanoa, että Beatles- ja Rolling Stones-aika 60-luvulla olivat voimakkaasti muokkaamassa musiikillista heräämistä. Tuolloin kaikki itseään kunnioittavat pojat opettelivat kitaran soittoa.

Jyväskylän OKL:ssa musiikin valitseminen erikoistumisaineeksi oli luonnollinen ja helppo valinta, olinhan ensimmäisiä kemiläisiä opiskelijoita, jotka aloittivat musiikkiopistotasaisen opiskelun vuonna 1967 perustetussa Kemin musiikkiopistossa. Opettajatyössäni olen siis varsin luontevasti saanut yhdistää musiikin harrastamisen ja opettajan työn. Harrastamiseni noin monissa orkestereissa ja kuoronjohtajana ovat antaneet minulle perspektiiviä vetää kouluissa isojaakin musiikkiprojekteja. En kuitenkaan ole koskaan kokenut itseäni musiikin ammattilaisena vaan mieluummin innokkaana harrastelijana. Opettajan työssäni olen ajoittain ajatellut olevani ammattilainen.”

Mitkä musiikinopettajantyössäsi ovat olleet niitä helmihetkiä?

”Tietenkin kaikenlainen onnistuminen tuottaa mielihyvää. Helmihetkiä ovat olleet lukuisat musikaali- ja musiikinäytelmät sekä konsertit. Oppilaiden ilo onnistuneesta lopputuloksesta on aina herkistänyt. Kovan työn jälkeen saatu positiivinen palaute on ollut sekä oppilaille että projekteihin osallistuneille opettajille suu-

rin kiitos. Eikä tämä ole mitään sanahelinää! Myös musiikkitunnit ovat tarjonneet hienoja hetkiä, varsinkin silloin, kun joku oppilas on tullut kertomaan, että musiikkitunnit ovat "parasta, mitä ikinä." Jokin aika sitten koulumme joulumyyjäisissä erään jo kauan sitten oppilaanani olleen tytön vanhemmat tulivat kertomaan terveiset tyttäreltään. Nyt jo nuori nainen näyttelee ammattiteatterissa ja harrastaa musiikkia. Tytön lähettämät terveiset olivat suurin piirtein tällaiset: "Kertokaa Joukolle sellaiset terveiset, että ilman hänen ohjausta ja innostamista musiikki- ja teatteriharrastuksiin, en olisi luultavasti koskaan löytänyt nykyisiä, ihania harrastuksia. Olen hänelle hyvin kiitollinen." Musiikinopettajana olen siis kokenut opettajavuosiensa aikana tosi hienoja sekä myös hyvin herkkiäkin hetkiä."

Mitä ajatuksia Vuoden lappilainen opettaja -palkinto sinussa herätti?

"Vuoden lappilainen opettaja, häh, minäkö, ei oo totta! Mitenkähän sitäkin on mitattu, sitä opettajuutta? Tunsin ihan oikeasti ja olen vieläkin sitä mieltä, että kaikki opettajat ovat paikansa ansainneet eikä heitä oikeasti voida asettaa jonkinlaiseen järjestykseen. Ymmärsin varsin pian, että jotain näkyvää ja "kuuluvaa" on tullut tehtyä ja tunnustus tuli kovasta puurtamisesta ja innostuksesta musiikkiin.

Olen tunnustuksesta syvästi kiitollinen ja otin sen vastaan nöyryin mielin. Kiitos!"

Kolmekymmentäviisi vuotta opettajana ja pian eläkkeelle? Mitä "suurta" suunnitteilla eläkepäiville?

"Kävelen koiran kanssa, hölkkään, hiihtelen kevätauringossa hiljalleen ilman kiireitä, musisoin, harrastan jotain sellaista, mitä en vielä tiedä, opettelen tekemään rakkaalle vaimolle kasvisruokia. Talvi-iltoina sytyttelen takan ja lämmitän saunan ja nautin tiedosta, että huomenna ei tartte mennä töihin. Tykkäisin myös matkustella ja tutustua uusiin paikkoihin."

Mitä haluaisit kertoa lappilaisille opettajille?

"Haluan kannustaa opettajia jaksamaan vaativassa ja ajoittain hyvinkin raskaassa ja alati kasvavien vaatimusten rasittamassa työssä. Keskinäinen toisten huomioiminen ja auttaminen tarvittaessa ovat tosi tärkeitä jaksamisen peruspiilareita. Kunnioittakaa toisianne, pitäkää huolta kollegoista, älkää antako periksi, relatkaa välillä kunnolla, kukin omalla tavallaan. Uskokaa siihen, että opettajana oleminen kuitenkin on varmasti yksi hienoimmista ammateista."

Haastattelija:
Marita Kukkola

Kuvassa Marita Kukkola, Elisa Suutala ja vuoden lappilainen opettaja Jouko Kakko.

Lapin yliopiston vuoden opettaja

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan hallitus valitsee vuosittain vuoden opettajan. Tänä vuonna vuoden opettajaksi valittiin mediakasvatuksen lehtori, kasvatustieteiden tohtori Päivi Hakkarainen kasvatustieteiden tiedekunnasta.

Päivi Hakkaraisen työpäivät Lapin yliopistolla ovat lähi- ja verkko-opetusta, opiskelijoiden ohjaustapaamisia, yhteistyökokouksia, hankevalmistelua, ja erilaisiin tapahtumiin osallistumista. Kalenterin tyhjat kohdat täyttyvät sähköpostiviestinnästä, tutkimuksen tekemisestä sekä kuulumisten vaihdosta työkavereiden kanssa. Työelämäyhteistyötä sisältävät kurssit vievät mediakasvatuksen lehtoria toisinaan yliopiston ulkopuolelle tapaamaan yhteistyökumppaneitani. "Viimeksi vierailimme näissä merkeissä opiskelijoideni kanssa Metsähallituksen uudessa Pilke-toimitalossa Rovaniemellä", kertoo Hakkarainen. Etätyöskentely on myös osa lehtorin työtä: "Verkkoneuvotteluohjelmit mahdollistavat sen, ettei esimerkiksi hankevalmistelukokouksiin tarvitse aina matkustaa, vaan voin osallistua myös omasta työhuoneestani käsin kotoa."

Opiskelijoiden kanssa työskentely on antoisaa. Erityisesti Hakkarainen iloitsee, kun hän voi auttaa opiskelijoita oppimaan, oivaltamaan ja kehittymään. "Monesti käy niin, että opiskelijoiden kanssa toimiessa huonosti alkanut aamukin voi kääntyä pääläelleen", toteaa Hakkarainen. Myös tutkiminen tuottaa työn iloa ja on merkityksellistä lehtorin työssä. Silloin ollaan peruskysymysten äärellä: millainen on maailma ja miten siitä voisi tulla parempi!

Mediakasvatuksen lehtori työskentelee mediakasvatuksen sekä tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön parissa. Näihin opintoihin liittyy opiskelijoilla TVT:n opetuskäyttöön liittyviä pienimuotoisia projekteja oppilaitosten opettajille aina varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle saakka. Hakkarainen pohtii yhteistyömahdollisia lappilaisten opettajien ja oppilaitosten välillä: "Osana opiskeluaan opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat projektin yhteistyössä toimeksiantavan opettajan kanssa. Projektina voi olla vaikkapa sosiaalisen median tai digitaalisten tarinankerronnan hyödyntäminen toimeksiantajan opetuksessa." Päivi Hakkarainen lähettää terveisiä opettajille: "Jos sinulla on TVT:n opetuskäyttöön liittyvä idea ja olet kiinnostunut yhteistyöstä, otathan yhteyttä." (Paivi.Hakkarainen@ulapland.fi)

Monipuolista ja voimaannuttavaa opinto-ohjausta

”Koska opinto-ohjaajan keskeinen työväline on hänen oma persoonansa, on myös nähtävä todella lähelle, sanoisin; sisäänpäin. On uskallettava katsoa itseä totuudenmukaisesti. Millaisia arvoja kannan mukana ohjaukseen? Osaanko käyttää valtaani oikein? Uskallanko olla ohjattavien kanssa aidosti läsnä, jossa painopiste on enemmän vuorokuuntelussa kuin vuoropuhelussa?” pohtii opinto-ohjaaja Anu Turunen miettiessään työtään.

Anu Turunen on katsonut omaan työtään ja ohjaamistaan sisäänpäin, sillä hänet valittiin vuoden opinto-ohjaajaksi helmikuussa 2011. Hän on työskennellyt pitkään Lyseonpuiston lukion opinto-ohjaajana. Tällä hetkellä hän toimii OKM:n rahoittamassa Rovaniemen, Kittilän ja Ranuan lukion kehittämispilottihankeessa, jossa yhtenä tarkoituksena on kehittää hyviä ohjauksen toimintakäytäntöjä lukioissa, lukioiden välille sekä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, alueen työvoimaviranomaisten, työelämän ja yrittäjien välille.

Opinto-ohjaajan työnkuva on vaihteleva, ja tyypillistä työpäivä ei ole. Syksyllä kahden ensimmäisen jakson aikana lukion aloittaville opiskelijoille on paljon oppitunteja, joilla perehdytään lukio-opintoihin, harjoitellaan lukiossa tarvittavia oppimisen ja opiskelun taitoja sekä laaditaan jokaiselle alustava opiskelusuunnitelma. Syys- ja kevätlukukaudella on ylioppilaaksi valmistuvien päättöohjauksia. Keväällä aloitetaan ohjaukset seuraavan vuoden valintoihin. ”Tässä työssä on todellakin vaihtelevuutta ja ihmiskontakteja”, Turunen toteaa. Opinto-ohjaajalla on henkilökohtaista ohjausta, infotunteja, kurssimäärien tarkistamista, erilaisten vierailujen järjestämistä, messuille osallistumista, lukio-opinnoista tiedottamista yläkoulun opiskelijoille, erilaisia opiskelijahuoltoon liittyviä palavereita, yhteistyökokouksia ja koulututtamista.

Haasteena työssä on Turusen mukaan tulevaisuuden ennakointi: ”Opinto-ohjaajan työssä on nähtävä kauas ja lähelle. On nähtävä tule-

vaisuuteen, jotta pysyy ajan tasalla ja valppaana siitä, mitä yhteiskunnassa, työelämässä ja koulutuspolitiikassa tapahtuu.” Ohjaus on opiskelijan kunnioitusta ja se edistää nuoren hyvinvointia ja tasa-arvoa.

”Ohjauksessa puhutaan usein tasa-arvosta. Tällöin tämä eettisen periaatteen yksioikoinen noudattaminen voi johtaa ns. sukupuolineutraaliseen ohjaukseen, jolloin pahimmassa tapauksessa eroja ei nähdä ja erityistarpeet eivät tule huomioonotetuksi”, Turunen pohtii.

Opinto-ohjauksen tulisi olla sukupuolisen-sitiivisestä, jolloin yhteiskunnan sukupuolistuneet rakenteet, prosessit sekä niiden vaikutukset naisten ja miesten ammatinvalintoihin voidaan tiedostaa ja tunnistaa. ”Ohjauksen tarkoitus olisi, että jokainen löytäisi ’sen oman jutunsa’ eikä täyttäisi toisten toiveita ja jotain sellaista, miten aina ennenkin ollaan tehty.” Jatko-opintosuunnitelmat ja tulevaisuuden ammatit vaihtelevat nuorilla melko paljon. ”Lukion alussa opiskelijoiden haaveet ja toiveet ovat ammateissa, jotka he tuntevat hyvin.” Näitä ammatteja ovat lääkärin, opettajan, insinöörin ammatit, ja myös kaupalliset alat ja matkailu kiinnostavat nuoria. ”Tärkeintä olisi, että nuoret löytäisivät itseään innostavan alan.” Ohjauksessa opiskelija oppii pikku hiljaa tunnistamaan omat kykynsä ja vahvuutensa. ”Kysymys on voimaantumisen ja taitojen hankkimisesta, joilla pärjää tulevaisuudessakin”, vuoden opo kiteyttää.

Koulutusvaikuttaja 2010 -kunniamaininta opetustoimen ylitarkastaja Elisa Suutalalle

Lapista löytyi monta viime vuonna palkittua opetusalan ammattilaista. Yksi heistä on Lapin aluehallintoviraston opetustoimen ylitarkastaja Elisa Suutala, joka sai OAJ:n Koulutusvaikuttaja 2010 -kunniamaininnan tammikuun lopulla.

Elisa Suutala kertoo, että alueellisesta näkökulmasta katsoen aluehallintoviraston (AVI) tehtävä on alueellisen yhdenvertaisuuden edistäminen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan toteutumisen varmistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa vahvasti myös opetustoimen aluehallintoa ja on antanut sille tulosopimuksessa selkeät, aika spesifit tehtävät. AVIn yhtenä päätehtävänä on huolehtia kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta. Opetustoimessa tämä tarkoittaa sitä, että AVI toimii opetustoimen lainsäädännön mukaisena muutoksenhaku-, oikaisu-, ja osin laillisuusvalvontaviranomaisena.

Opetustoimella on aluehallinnossa myös erilaisia kehittämistehtäviä. Niitä ovat mm. opettajien täydennyskoulutus, opetushenkilöstön kehittämiseen liittyvän valtakunnallisen Osaava-ohjelman mukaiset valtionavustukset sekä opetustoimen kansainvälisen yhteistyön tukeminen. Lapin aluehallintovirasto huolehtii myös saamenkielisten oppilaiden kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen liittyvistä tehtävistä ja saamenkielisen opetuksen valtionavustuksista.

AVI tuottaa vuosittain alueellista tietoa peruspalvelujen toteutumisesta. Esimerkiksi vuonna 2010 opetustoimen yksi teemoista oli peruskoululaisten koulumatkoihin liittyvä selvitys, jossa Lapin tilannetta arviointiin ja verrattiin tasa-arvon näkökulmasta maan muihin alueisiin. Suutala näkee, että Lapin aluehallintovirastolla on Suomen muihin alueisiin verrattuna poikkeuksellisen hyvä yhteistyö maakunnan muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö on joustavaa, koska Lapissa on vain yksi maakunnan liitto, yksi ELY-keskus ja yksi aluehallintovirasto. "Mitä vähemmän toimijoita on, sitä enemmän tarvitsemme toistemme asiantuntemusta", Suutala sanoo. Jokaisella näistä organisaatioista on oma selkeä rooli, mutta yhteinen asiakaslähtöinen tavoite toimia Lapin väestön parhaaksi, hän painottaa.

Kysyttäessä mikä on Lapin AVIn tehtävä valtakunnallisten koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttaja-

na ja valvojana, Suutala kertoo seuraavaa: aluehallintovirasto edistää osaltaan valtakunnallisten koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista järjestämällä opetushenkilöstön lyhytkestoista täydennyskoulutusta ja informaatiotilaisuuksia. Näiden tilaisuuksien sisältönä ovat erityisesti oppilaan oikeusturvaan, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvät asiat, työelämäyhteistyön kehittäminen ja moniammatillisen yhteistyön edistäminen sekä valtakunnallinen kehittämissuunnitelma Osaava ja aluehallintoviraston sen toteuttamiseen myöntämät valtionavustukset. Valvonta-tehtävä liittyy opetustoimen osalta vain mahdollisten opetushenkilöstön lomautusten aikana toteutettujen opetusjärjestelyjen lainmukaisuuden valvontaan ja lomautusten vaikutusten seurantaan.

Omaa rooliaan mm. lasten ja nuorten oikeuksien valvojana Suutala pitää yhtenä keskeisimmistä tehtävistään. Tehtävä toteutuu lähinnä kantelu-, valitus- ja oppilasarvioinnin oikaisujen muodossa, mutta huoltajat ja myös esimerkiksi rehtorit kysyvät häneltä neuvoa erilaisissa opetustoimeen liittyvissä pulmatilanteissa ja lainsäädännön tulkintaan liittyvissä asioissa. Hän pitää tätä informaatio-ohjausta tärkeänä, muun muassa kanteluja ennalta ehkäisevänä "pehmeänä" toimintana.

Kunniamaininnan yhtenä perusteluna oli, että Suutala on opetustoimen ylitarkastajana toiminut ennakkoluulottomasti yhteistyössä OAJ:n alueellisten toimijoiden kanssa. Hän toivoo, että niin voidaan sanoa jatkossakin. Vuosien varrella hän on huomannut, että OAJ:n ja pedagogisten järjestöjen ääntä kannattaa kuunnella tarkalla korvalla, sillä kenttä tunnistaa yleensä niin sanotut kehityksen "heikot signaalit" ja oppilaiden tarpeet paljon aikaisemmin kuin ne havaitaan hallinnossa. Koska Suutala on itsekin ensimmäiseltä koulutukseltaan opettaja, hän tietää kokemuksen kautta, että opettajien hyvinvointi on edellytys oppilaiden hyvinvoinnille ja hyville oppimistuloksille.

H

enkilökuva

Kaija Sälevä

Kaija Sälevä toimii luokanopettajana Rovaniemellä Oikaraisen kyläkoulussa. Kyseessä on kolmen opettajan koulu, jossa on kolme yhdysluokkaa ja kiertävä erityisopettaja. ”Eräs hienoimmista asioista työpaikallani on tietynlainen vapaus toteuttaa itseään – esimerkiksi siten, että työtehtävät on jaettu opettajien kesken heidän kiinnostuksensa ja osaamisensa mukaan”, Sälevä kertoo.

Vaikka Oikaraisen koulu kuulostaa ihanteelliselta ja paratiisinomaiselta työpaikalta, on sillä myös haasteensa: ”Meidän koulussamme tulee näillä näkymin kolmen vuoden kuluttua olemaan vain 25 koululaista. Saa nähdä miten käy, aika näyttää!”

Miten Sälevä sitten päätyi opettajaksi? ”Syvän tieteellisesti tätä analysoituani olen päätenyt siihen johtopäätökseen, että sen täytyy johtua minun horoskooppimerkistäni. Vakavasti puhuen tuntuu siltä kuin olisin syntynyt tekemään tätä työtä. Heti ensimmäisenä päivänä astuessani Viirinkankaan kansakoulun ovesta sisälle ajattelin että tämä on ihanaa. Koulussa tuoksui koululta! Pitkästyin kesälomalla, viihdyin koulussa erinomaisesti ja suorastaan jumaloin opettajia. Erityisesti oppikoulun ja lukion historian opettajat olivat kiehtovia henkilöitä ja ovat karismaattisina jääneet lämpimästi muistoihini. Ylioppilaaksi tulon jälkeen pääsin kolmannelle hakukerralla opettajankoulutukseen Rovaniemellä ja se oli sitä myöten menoa.”

Opettajan tehtävään kuuluu yhä kansan sivistäminen, vaikka koulu onkin muuttunut Sälevän työuran aikana. ”Sivistystehtävää ei tule unohtaa, se on arvokas velvoite meille opettajille.” Sälevän mielestä opettajan tehtävä on eräänlainen pitkäjänteinen johdonmukainen lapsen rinnalla kulkeminen, mikä korostuu pienessä kyläkoulussa, jossa lasten kanssa ollaan

ehkä isoon kouluun verrattuna läheisemmässä suhteessa. ”Kaiken oppimisen edellytys on lapsen itsetunnon kasvun tukeminen. Mikäli opettaja ei onnistu luomaan lapsessa turvallisuuden tunnetta ja turvallista ilmapiiriä, ei mikään muukaan voi onnistua.” Silti Sälevä korostaa, että kodeilla on yhä suurin kasvatusvastuu, vaikka nykyisin usein kuulee väitettävän toista: ”Tuntuu ettei vanhemmilla nykyaikana ole riittävästi aikaa lapsillensa ja tätä usein yritetään paikata ”laatuajalla”.

Säleväkin on huomannut, kuinka koulutyössä on uutena piirteenä näkyvissä kaikenlainen pikkusälä ja -tekeminen. Erilaisia lippusia ja lappuja täytellään joka käänteessä. Tämän takana on kuitenkin ehdottoman hyvä asia eli se että heikompi oppilaita on alettu voimallisesti tukea. ”Ennenhän vain annettiin huonompia arvosanoja. Ehkä myös opettajan arvostus on jollain tapaa muuttunut. Esimerkiksi opettajankoulutuksessa tulisi valmentaa uusia opettajia kohtaamaan vanhemmat, tuntemaan omat oikeutensa sekä harjoitella työrauhataitoja.”

Sälevä kokee työssään tärkeänä sen, että opettajan on laskeuduttava korokkeelta ja heittädyttävä opetustilanteisiin koko persoonallaan. ”Opettajan yksi tärkeimmistä työkaluista on ilman muuta oma persoona, se tulee heittää peliin. Yhtäältä se on parhaimmillaan erityisen antoisaa, mutta toisaalta se on myös hyvin kuluttavaa. Kesälomalla sen huomaa: keho ja mieli toipuvat ensimmäiset kaksi viikkoa. Sitten taas lukuvuoden lähestyessä kaksi viikkoa ennen loman päättymistä kone käynnistyy.”

”PISA-tulokset ovat osoittaneet, että olemme tehneet hyvää työtä”, Sälevä huomauttaa ja kehottaa samalla opettajia olemaan ylpeitä omasta ammatistaan. Hänen mukaansa OAJ:n tulee olla koulutuspolitiikassa aktiivinen, jot-

ta nykyisenkaltainen peruskoulu säilyisi kansakunnan sivistäjänä. "Toisaalta vaikka koulu on tärkeä, ei menestys tai esimerkiksi syrjäytymisen ehkäiseminen ole pelkästään sen varassa. Teemme raskasta työtä, jossa palkka ei ole tärkein houkutin. Olen ollut OAJ:n kiitollinen rivijäsen, joka on seurannut Opettaja-lehteä tarkasti. Viime vuonna Haaparannalla järjestetty KOPE-koulutus oli hieno kokemus!"

Työssä viihtymistä ja jaksamista tulee Sälevän mielestä edistää aktiivisesti. "Kun tehtävä tuntuu omalta ja mielekkäältä, on kaikki helpompaa. Täydennyskoulutuksen merkitystä ei myöskään voi korostaa liikaa: on tärkeää saada uusia virikkeitä. Olen myös ohjannut opettajaksi opiskeluvien harjoittelua, mikä on rikastuttanut omaakin opettajan työtä. Hyvä työyhteisö on sellainen, jossa vallitsee avoimuus sekä jossa saa ja voi antaa tunnustusta tehdystä työstä."

Mitä opettaja sitten ehtiikään harrastaa? Sälevä kertoo olevansa kulttuurin suurkuluttaja, jolle musiikki on rakas harrastus. "Nautin suunnattomasti sen kuuntelemisesta. Viimeksi olen innostunut myös lähimatkailusta. Viime heinäkuussa olin suunnitellut viettäväni rantapäivän hyvän kirjan kanssa, mutta metsäpalojen savusumu peitti auringon. Katsoin sää tiedotuksesta, missä paistaa aurinko ja päätin viettää rantapäiväni siellä. Sallasta löytyi upea hiekkaranta ja komea aurinkoinen päivä! Ystävät ovat tie-

tysti korvaamattomia ja sellaisia minulla onneksi on! Virkistävää ja rauhoittavaa on myös luonnossa liikkuminen. Nuotiotulen tuijottelu metsän siimeksessä, nuotion ritinä, virtaavan veden solina ja metsän humina tuulessa ovat kaikki sellaisia asioita, jotka koskettavat syvältä ja vievät mennessään."

NOPEAT KYSYMYKSET:

Suurin hyve: "Luotettavuus."

Milloin olet onnellinen? "Perjantai-iltapäivänä työviikon jälkeen, kun radiosta soi Svengaava iltapäivä ja edessäni on lasillinen hyvää viiniä." Mikä sinusta on surkeinta? "Joka paikkaan äänkeävä ja tunkeva kaupallisuus."

Sankarisi: "Mummoni. Karjalan evakko, 11 lapsen äiti"

Mitä syöt mieluiten? "Laadukasta lähiruokaa."

Mielivärisi? "Nyt talvella punainen."

Kauniita nimiä? "Heljä, Helinä ja Ilmari."

Haastattelija:

Petri Veikkolainen

Kuva: Aleksis Veikkolainen

Hyvän työyhteisön tärkeimpiä ominaisuuksia on, että siellä annetaan ja saadaan tunnustusta työpäivästä. Tunnen olevani kutsumusammattissani.

Kuva: Kaija Sälevä

Hillavuosi vai hallavuosi?

Säästä ja sijoita lyhennysvapailta.

Aina pitää olla hilloa jemma. Aloita säästäminen ja saat puoli vuotta maksutonta lyhennysvapaata asuntolainallesi. Voit säästää esimerkiksi **rahastoon**, **sijoitusvakuutukseen** tai **eläkevakuutukseen**.

Soita ja sovi tapaaminen:
010 2539 301

lankapuhelimesta 0,0828 euroa/puhelu + 0,0595 euroa/ minuutti
matkapuhelimesta 0,0828 euroa/puhelu + 0,1704 euroa/ minuutti

Etua elämään. OP-Pohjolasta.

POHJOLAN
Osuuspankki

Eläkepäivät kaikilla,
Kissanpäivät yksillä.

Omien Kissanpäiviesi rakentaminen onnistuu sitä helpommin, mitä aiemmin aloitat. Varaa aika konttoriin ja tule kysymään keinoista varmistaa lokoisa elintaso työvuosien jälkeen.

Kemi, Kemijärvi, Rovaniemi, Sodankylä, Tornio

Puh. 0200 2580

Sampo Pankki